

Rapport

Sectorbeeld Pensioenen – 2022

De stand van zaken in de pensioensector
Ervaring met premieovereenkomsten is nog beperkt

Publicatie: 25 mei 2022

Inhoud

Introductie Sectorbeeld 2022

pagina 3

Highlights

pagina 5

01 Omvang van de tweedepijler- pensioensector

pagina 9

02 Opbouwfase

pagina 17

03 Uitkeringsfase

pagina 21

04 Kenmerken van de regeling

pagina 25

05 Keuzes tijdens de opbouwfase (premie- overeenkomsten)

pagina 36

06 Keuzes op pensioendatum (premie- overeenkomsten en uitkerings- overeenkomsten)

pagina 40

Introductie Sectorbeeld 2022

De pensioenstelselherziening komt snel dichterbij. Deze herziening betekent onder meer een transitie naar premieovereenkomsten. Dat heeft een grote impact op pensioenuitvoerders, werkgevers, werknemers en gepensioneerden. De inzichten uit dit tweede Sectorbeeld Pensioenen ('Sectorbeeld') kunnen voor pensioenprofessionals van waarde zijn bij het maken van uitvoeringskeuzes of bij de vormgeving van pensioenregelingen. De AFM roept hen daarom op om kennis te nemen van dit rapport en de inzichten te gebruiken bij besluitvorming. Zo stelt het rapport pensioenuitvoerders en sociale partners in staat om de kenmerken van de eigen regeling en de keuzemogelijkheden voor deelnemers in de regeling te vergelijken met de sectorbrede inzichten. Dit kan hen helpen bij het inrichten en het evalueren van de eigen pensioenregeling en de dienstverlening.

Na de aanpassing van het Nederlandse pensioenstelsel bouwen alle deelnemers pensioen op via een premieovereenkomst. De focus van het Sectorbeeld ligt daarom op premieovereenkomsten; dit type overeenkomst brengt andere risico's met zich mee voor deelnemers dan de nu gangbare uitkeringsovereenkomsten. De premieovereenkomst is niet alleen voor veel deelnemers, maar ook voor veel pensioenuitvoerders nieuw. Veel van de kenmerken die bepalend zijn voor de vormgeving van de premieovereenkomsten zijn daarmee ook relevant voor pensioenuitvoerders die in het nieuwe pensioenstelsel voor het eerst dit type regeling gaan uitvoeren. Denk hierbij

bijvoorbeeld aan de beleggingsvrijheid die deelnemers wel of niet wordt geboden. Is het de moeite waard om opt-out beleggen aan te bieden als sectorbreed slechts een klein gedeelte van de deelnemers hiervan gebruik maakt?

Ook zullen pensioenuitvoerders een keuze maken in het aanbod en de vormgeving van de uitkering(en) die zij willen gaan aanbieden. Uit eerder AFM-onderzoek blijkt dat niet alle pensioenuitvoerders bij de ontwikkeling van variabele pensioenproducten voldoende rekening houden met de kenmerken en behoeften van deelnemers, zoals de risico's die zij willen en kunnen nemen. Ook begeleiden ze deelnemers niet altijd goed bij de keuze tussen een variabele of een vaste pensioenuitkering. Dit kan verstrekkende financiële gevolgen hebben voor deelnemers. Goede keuzebegeleiding is daarom nog belangrijker in het nieuwe stelsel.

Dit Sectorbeeld is tot stand gekomen op basis van data die is aangeleverd door alle Nederlandse pensioenfondsen, pensioenverzekeraars en premiepensioeninstellingen (de 'pensioenuitvoerders'). De inzichten in dit Sectorbeeld zijn gebaseerd op informatie uit het rapportagejaar 2020 (peildatum 31 december 2020). De figuren in dit rapport zijn, net als vorig jaar, gebaseerd op de aangeleverde gegevens. Ten behoeve van efficiëntie en belastbaarheid van de sector is ervoor gekozen om de opgevraagde datapunten ongewijzigd te laten. De AFM is van plan de rapportage ongewijzigd te houden tot aan de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel, dus tot het rapportagejaar 2023.

Wanneer de wetgeving naar het nieuwe stelsel vaststaat, zal de AFM de rapportage daarmee in lijn brengen en consulteren bij de sector.

In dit rapport zijn jaarlijkse ontwikkelingen in de toelichtingen meegenomen voor zover het verschil met vorig jaar relevant en materieel is. Vanaf volgend jaar verwacht de AFM ook figuren te publiceren waarin de jaarlijkse ontwikkelingen zijn meegenomen. Er is dan data beschikbaar van drie opeenvolgende jaren. Tijdens het tot stand komen van dit Sectorbeeld zijn bij sommige uitvoerders afwijkingen in de data aangetroffen die wezen op rapportagefouten in 2019. Hierdoor is het mogelijk dat sommige datapunten over het rapportagejaar 2019 die in dit Sectorbeeld zijn opgenomen afwijken van

vorig jaar. In het geval sprake is van een grote afwijking is dit tekstueel toegelicht.

De AFM blijft de ontwikkelingen en trends in de sector monitoren. De AFM gebruikt de inzichten om haar toezicht risicogestuurd en efficiënt uit te voeren. Met deze publicatie deelt de AFM de informatie van en over de pensioenuitvoerders ook met de pensioensector, zodat zij kennis kunnen nemen van de sectorbrede inzichten. Deze publicatie is niet herleidbaar tot individuele pensioenuitvoerders

Hierna treft u eerst enkele highlights uit het Sectorbeeld. In de daaropvolgende hoofdstukken gaat de AFM dieper in op de bevindingen uit het Sectorbeeld.

Highlights

Omvang van de tweedepijler-pensioensector (Hoofdstuk 1)

Het totale pensioenvermogen is toegenomen van € 1.645 miljard tot € 1.836 miljard.

Ondanks de coronacrisis die in maart 2020 de beurzen deed dalen, was het jaar 2020 voor de meeste pensioenuitvoerders een goed beleggingsjaar. De Nederlandse pensioenuitvoerders voeren in 2020 de pensioenregelingen uit voor circa 410.000 werkgevers en beheren ultimo 2020 in totaal € 1.836 miljard aan vermogen. Hiervan bevindt zich € 1.220 miljard in de opbouwfase en € 616 miljard in de uitkeringsfase. Pensioenfondsen zijn verantwoordelijk voor het grootste deel van dit vermogen, 90% van de pensioenen in de opbouwfase en ook bijna 90% van de lopende uitkeringen zijn bij pensioenfondsen ondergebracht.

Het pensioenvermogen (in de opbouwfase) ter grootte van € 1.220 miljard wordt grotendeels beheerd door de tien procent grootste uitvoerders; zij beheren het pensioen van ruim acht van de tien deelnemers in de opbouwfase. In totaal gaat het om bijna 21 miljoen pensioenen. Deze pensioenen worden opgebouwd door actieve en gewezen deelnemers. Eén persoon kan meerdere pensioenen opbouwen, zowel bij één uitvoerder, als bij verschillende uitvoerders.

Waar het pensioenvermogen in 2020 flink is toegenomen ten opzichte van 2019, is het

aantal Nederlandse pensioenuitvoerders van tweedepijlerpensioenen afgenomen van 206 tot 190. De pensioenuitvoerders die zijn gestopt met tweedepijlerpensioen zijn met name pensioenfondsen (vijftien in totaal, waarvan elf ondernemingspensioenfondsen) en één verzekeraar. De pensioenuitvoerders die nog wel actief zijn, bestaan uit 171 pensioenfondsen, twaalf verzekeraars en zeven premiepensioeninstellingen ('PPI's'). Welbeschouwd lijkt de sector zich te ontwikkelen naar een kleine groep uitvoerders, met name pensioenfondsen, die verantwoordelijk zijn voor een groot deel van het Nederlandse pensioenvermogen.

Opbouwfase (Hoofdstuk 2)

Ruim twee derde van de pensioenfondsen voert (nog) geen premieovereenkomsten uit.

Hoeveel ervaring hebben pensioenuitvoerders met het uitvoeren van premieovereenkomsten? Een relevante vraag, omdat alle deelnemers na de stelselherziening pensioen gaan opbouwen via een premieovereenkomst.

Er zijn zeven miljoen actieve deelnemers die in Nederland pensioen opbouwen, waarvan één op de vijf dit doet via een premie- of kapitaalovereenkomst. De groep premie- en kapitaalovereenkomsten wordt, waar van toepassing, in dit rapport aangeduid als 'premieovereenkomsten'. De totale waarde van premieovereenkomsten is ten opzichte van uitkeringsovereenkomsten nog altijd beperkt. Slechts

6% van de totale waarde van pensioenen in de opbouwfase (€ 1.220 miljard) is opgebouwd via een premie- of kapitaal overeenkomst. Dit betekent dat in 2020 bijna alle waarde in de opbouwfase binnen een uitkeringsovereenkomst is opgebouwd (€ 1.146 miljard).

Het grootste deel van de opgebouwde waarde van premieovereenkomsten (70%) is ondergebracht bij de tien verzekeraars die premieovereenkomsten uitvoeren. Van deze verzekeraars bieden er zeven actief premieovereenkomsten aan. Minder dan een derde van de pensioenfondsen heeft op dit moment ervaring met het aanbieden van premieovereenkomsten: van de 171 pensioenfondsen bieden 53 fondsen een premieovereenkomst aan en slechts 45 fondsen bieden op dit moment actief een premieovereenkomst aan. De stelselwijziging zal dus voor twee derde van de pensioenfondsen betekenen dat zij een type overeenkomst gaan uitvoeren die zij niet eerder hebben uitgevoerd.

Uitkeringsfase (Hoofdstuk 3)

Minder dan 6% van de lopende ouderdomspensioenen uit premieovereenkomsten bestaat uit variabele uitkeringen.

De sector heeft beperkte ervaring met het uitvoeren van een pensioenuitkeringen die volgen uit een premieovereenkomst. Het aantal lopende uitkeringen uit een premieovereenkomst staat in contrast met het aantal dat volgt uit een uitkeringsovereenkomst; 171 duizend tegenover 3,8 miljoen.

Ook de waarde van uitkeringen die volgen uit premieovereenkomsten is een fractie van de waarde die volgt uit uitkeringsovereenkomsten. Van de totale € 616 miljard aan lopende uitkeringen is € 513 miljard een ouderdomspensioenuitkering die volgt uit een uitkeringsovereenkomst en € 13 miljard volgt uit een premieovereenkomst. Dit betekent dat slechts 2% van de waarde van alle lopende uitkeringen afkomstig is uit een premieovereenkomst.

Een ander aandachtspunt is de geringe ervaring van pensioenfondsen met variabele uitkeringen. Van de 53 pensioenfondsen die een premieovereenkomst aanbieden, bieden er slechts acht een variabele uitkering aan. De omvang van deze variabele uitkeringen is zeer beperkt ten opzichte van de totale waarde van alle lopende uitkeringen; minder dan 6% van de waarde van de uitkeringen afkomstig uit een premieovereenkomst is een variabele uitkering. Oftewel, 0,1% van de waarde van alle lopende uitkeringen, is een variabele uitkering.

De dertien pensioenuitvoerders die variabele uitkeringen aanbieden verwachten (bijna) allemaal dat het aandeel variabele uitkeringen in de portefeuille vanaf 2023 sterk gaat toenemen. Ook hier is de verwachting dus dat de stelselwijziging voor de overgrote meerderheid van de pensioenuitvoerders en deelnemers een grote impact zal hebben.

Eind 2020 is bijna € 2,4 miljard aan pensioenwaarde nog niet opgeëist door 370 duizend deelnemers, wat betekent dat de gemiddelde waarde van een niet-opgeëist pensioen ongeveer € 6.500 bedraagt.

Kenmerken van de regeling (Hoofdstuk 4)

Zeven van de tien inactieve deelnemers met een premieovereenkomst heeft een opgebouwd pensioenvermogen onder de € 10.000 en daarmee onder de afkoopgrens.

De vraag is of de huidige inrichting van premieregelingen gemiddeld gezien leidt tot een adequaat pensioen wanneer de meerderheid van de inactieve deelnemers met een premieovereenkomst een opgebouwde waarde kent onder de afkoopgrens van € 10.000. Voor deelnemers met een pensioen onder de afkoopgrens geldt dat het pensioen op pensioendatum in één keer wordt uitbetaald en er geen maandelijkse pensioenuitkering meer wordt ontvangen. Doordat in het huidige stelsel premieovereenkomsten niet altijd een basisregeling zijn, maar ook als netto- of

excedentregeling voorkomen, kan niet gesteld worden dat een lage opgebouwde waarde binnen een premieovereenkomst leidt tot teleurstellingen, maar wanneer een groot deel van de deelnemers een opgebouwde waarde heeft onder de € 10.000 is dit wel een signaal om de regeling te evalueren. Met het oog op de aanstaande stelselwijziging waarin pensioenregelingen premieovereenkomsten worden, is het van belang om hier aandacht voor te hebben.

Pensioenregelingen zijn zeer uiteenlopend ingericht en de kenmerken van de regeling, zoals de grondslag voor de premie of de wijze waarop arbeidsongeschiktheid is gedekt, zijn in hoge mate bepalend voor de hoogte van het pensioen en de risico's die deelnemers lopen. Ook bij premieovereenkomsten is de hoogte van de jaarlijkse pensioenpremie (mede) bepalend voor de hoogte van het uiteindelijke pensioen. Bij 216 duizend deelnemers met enkel een premieovereenkomst als basisregeling neemt de jaarlijkse premie niet toe naarmate de deelnemer ouder wordt; de jaarpremie is een vast percentage van de pensioengrondslag waardoor er voor deze groep sprake is van een degressieve pensioenopbouw. Van deze groep deelnemers heeft 77% een jaarpremie lager dan € 1.000. Dit kan leiden tot meer teleurstellingen over de uiteindelijke hoogte van het pensioen.

Er zijn bijna 1,3 miljoen actieve deelnemers die een premieovereenkomst hebben als basisregeling zonder dat zij bij dezelfde pensioenuitvoerder een excedentregeling hebben. Meer dan een vierde van deze deelnemers (336 duizend) heeft een afgetopt salaris. Van deze laatstgenoemde groep heeft ongeveer 29% een jaarpremie lager dan € 1.000 en 28% een jaarpremie tussen € 1.000 en € 2.500. Voor bijna acht van de tien deelnemers binnen deze groepen geldt dat zij een opgebouwde waarde heeft die kleiner is dan € 10.000, en daarmee dus lager dan de afkoopgrens. Een dergelijk kenmerk van de regeling lijkt daarmee een indicator te zijn dat de pensioenopbouw (voor veel deelnemers) beperkt is.

Bij de inrichting van de regeling kan ook gedacht worden aan het partnerpensioen. Bij premieovereenkomsten komt een bepaald partnerpensioen naar verhouding vaker voor. Bij

een bepaald partnerpensioen moet de partner op het moment van overlijden van de deelnemer bij de pensioenuitvoerder bekend zijn voor het toekennen van het partnerpensioen. Bijna 30% van alle deelnemers met een partnerpensioen bij een premieovereenkomst heeft een bepaald partnerpensioen tegenover 3% bij een uitkeringsovereenkomst. Als deze deelnemer zijn of haar partner niet heeft aangemeld, kan het zijn dat er geen recht is op partnerpensioen wanneer de deelnemer overlijdt. Voor bijna een kwart van alle actieve deelnemers geldt ook dat het partnerpensioen op risicobasis is gedekt. Bij een wisseling van werkgever is dit nadelig voor deze deelnemers. Het gedekte partnerpensioen op risicobasis vervalt namelijk bij beëindiging van het dienstverband. Een risico hierbij is dat deelnemers zich niet bewust zijn van het feit dat het partnerpensioen vervalt bij beëindiging van het dienstverband, hetgeen tot aanzienlijke teleurstelling kan leiden.

Keuzes tijdens de opbouwfase – premieovereenkomsten (Hoofdstuk 5)

Minder dan één op de tien van de deelnemers sorteren voor op variabel.

In het nieuwe pensioenstelsel spelen variabele uitkeringen een veel grotere rol dan nu. Het is aan pensioenuitvoerders om de deelnemer hierin voldoende te begeleiden. Op dit moment is de vaste uitkering in de meeste gevallen de defaultuitkering en wijken zeer weinig deelnemers af van deze default voorsorteerkeuze; verreweg de meeste deelnemers, ruim 9 van de 10, sorteren op dit moment voor op een vaste uitkering. De vraag is in hoeverre deelnemers hier bewust voor hebben gekozen en of de voorsorteerkeuze aansluit bij de kenmerken en voorkeuren van de deelnemer.

In het licht van bovenstaande is het opvallend dat de verschillen tussen pensioenuitvoerders groot zijn; bij sommige pensioenuitvoerders kiest namelijk maar liefst 90% van de deelnemers ervoor om juist wel voor te sorteren op een variabele uitkering, ook wanneer de default vast is.

Een kleine twee derde van de deelnemers in een premieovereenkomst heeft beleggingsvrijheid. Deze deelnemers hebben de mogelijkheid om te kiezen tussen één of meer door de pensioenuitvoerder gedefinieerde beleggingsmixen in de vorm van lifecycles (profielbeleggen) of om zelf de beleggingen te kiezen (opt-out beleggen). Deelnemers met een premieregeling bij pensioenfondsen hebben minder vaak beleggingsvrijheid (19%) vergeleken met deelnemers bij verzekeraars (88%) en PPI's (94%). Dit komt doordat de pensioenfondsen met veel deelnemers in een premieregeling dit niet aanbieden.

Het is opvallend dat de deelnemers die beleggingsvrijheid hebben, hier nauwelijks gebruik van maken en veelal beleggen volgens het defaultbeleggingsprofiel. Van de geringe groep deelnemers met beleggingsvrijheid bij pensioenfondsen kiest slechts 8% voor een ander profiel dan het defaultbeleggingsprofiel en slechts 1% voor opt-out beleggen. Dit roept de vraag op of het de moeite waard is om opt-out beleggen aan te bieden als slechts een klein gedeelte van de deelnemers hiervan gebruik maakt.

Keuzes op pensioendatum – premieovereenkomsten en uitkeringsovereenkomsten (Hoofdstuk 6)

Deelnemers maken op pensioendatum weinig gebruik van de keuzes die zij hebben, zoals een hooglaagconstructie.

Deelnemers kunnen op pensioendatum een aantal keuzes maken over de pensioen-uitkering die zij gaan ontvangen, zoals variatie in uitkeringshoogte na ingang van het pensioen (hooglaag- of laaghoogconstructie) of het omzetten van het partnerpensioen in een hoger

ouderdompensioen en andersom (uitruilmogelijkheden). Andere keuzes op pensioendatum, zoals deeltijdpensionering, zijn geen onderdeel van dit Sectorbeeld.

De meeste deelnemers die in 2020 de pensioendatum bereikten en de mogelijkheid hadden om te variëren in de uitkeringshoogte van het pensioen, maakten hier geen gebruik van. Rond de 36% maakte gebruik van de hooglaagconstructie en vrijwel niemand (ongeveer 1%) koos voor een laaghoogconstructie. Het is de vraag of deelnemers geen behoefte hebben aan het variëren van de uitkeringshoogte, of dat hier andere redenen voor zijn zoals onnodige drempels in de keuzeomgeving.

Bij pensioenfondsen hadden deelnemers met een premieovereenkomst op pensioendatum minder vaak de keuze om te variëren in de uitkeringshoogte dan bij verzekeraars of PPI's. Zo hadden de meeste deelnemers met een premieovereenkomst bij pensioenfondsen (89%) geen keuze om te variëren in de hoogte van de uitkering, terwijl dit bij verzekeraars en PPI's slechts 7% was.

Ook van de uitruilmogelijkheden, bijvoorbeeld het omzetten van het partnerpensioen in een hoger ouderdompensioen, werd door deelnemers die in 2020 met pensioen gingen nog nauwelijks gebruik gemaakt. Meer dan twee derde van de deelnemers maakte hier géén gebruik van. Wanneer een deelnemer op pensioendatum geen partner heeft, is de vraag of het verstandig is om het opgebouwde partnerpensioen niet uit te ruilen naar ouderdompensioen. Dit geldt in ieder geval wanneer de regeling bepaalt dat de partnersituatie op pensioendatum bepalend is voor het wel of niet uitkeren van een partnerpensioen. In dat geval verwacht de AFM dat de pensioenuitvoerder zorgt voor adequate begeleiding en voorkomt dat een gepensioneerde een partnerpensioen heeft dat nooit zal worden uitgekeerd.

01

Omvang van de tweedepijler-pensioensector

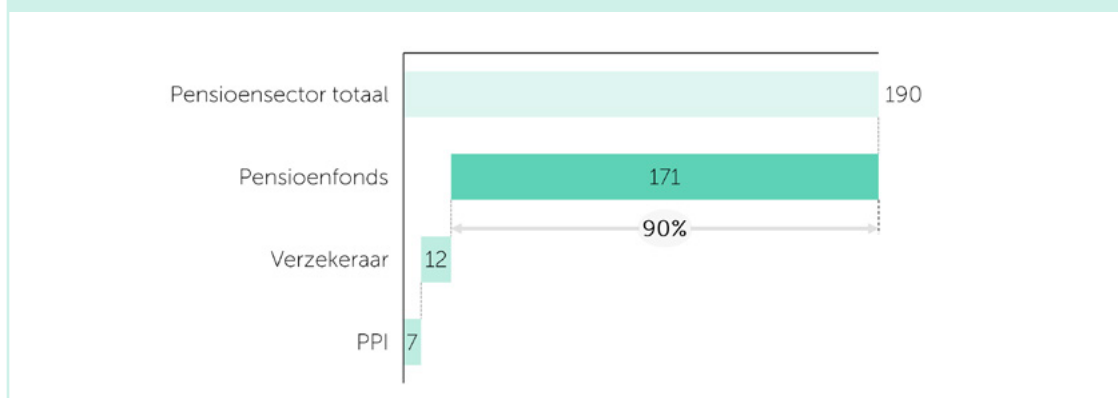
1. Eind 2020 zijn er in Nederland 190 pensioenuitvoerders van tweedepijlerpensioenen

Voor dit Sectorbeeld heeft de AFM aan alle in Nederland gevestigde pensioenuitvoerders gevraagd de toezichtrapportage in te vullen. De meeste uitvoerders van tweedepijlerpensioenen zijn pensioenfondsen, zo blijkt uit figuur 1a. Op peildatum 31 december 2020 waren er in totaal 190 Nederlandse pensioenuitvoerders

van tweedepijlerpensioenen actief, waarvan het overgrote deel pensioenfondsen (90%). Verder zijn er twaalf verzekeraars die tweedepijlerpensioenen uitvoeren en zeven PPI's.

Het aantal pensioenuitvoerders is afgenomen van 206 (ultimo 2019) naar 190 (ultimo 2020). In 2020 zijn er dus zestien pensioenuitvoerders minder dan in 2019, waarvan vijftien pensioenfondsen en één verzekeraar.

Figuur 1a: Aantal pensioenuitvoerders

Het aantal pensioenuitvoerders, naar type pensioenuitvoerder.

Het grootste gedeelte van de pensioenfondsen bestaat uit ondernemingspensioenfondsen (figuur 1b). Vergeleken met alle soorten pensioenuitvoerders, is het aantal onder-

nemingspensioenfondsen ten opzichte van 2019 het sterkst afgenomen. Waar er in 2019 nog 123 ondernemingspensioenfondsen waren,

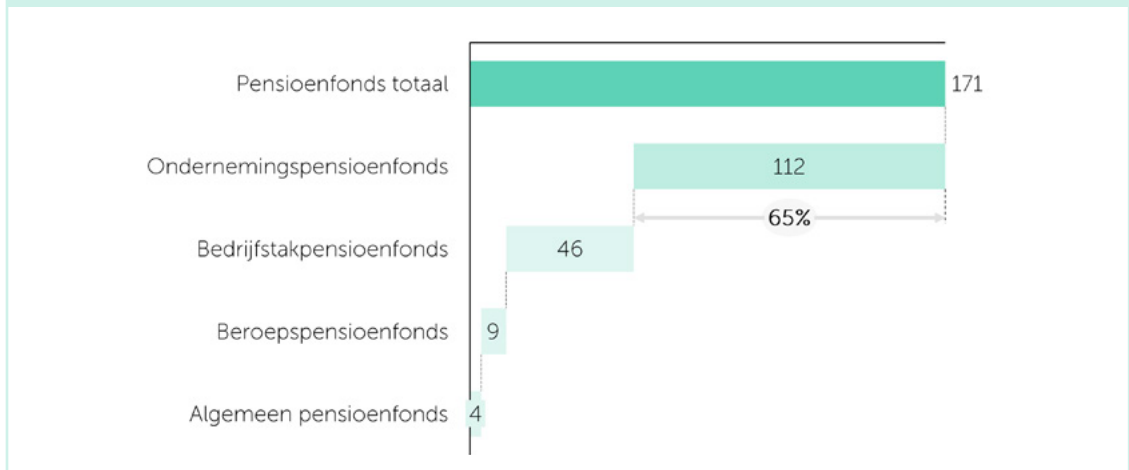

is het aantal in 2020 geslonken tot 112. Dit is een afname van 9%.

Van de in totaal 171 pensioenfondsen die een rapportage hebben ingediend waren er zes in liquidatie. De pensioenfondsen in liquidatie

hadden eind 2020 nog niet alle bestaande rechten en plichten overgedragen aan de nieuwe pensioenuitvoerder. Pensioenfondsen in liquidatie, die eind 2020 wel de pensioenen hadden overgedragen, hebben niet gerapporteerd en zijn geen onderdeel van deze rapportage.

Figuur 1b: Aantal pensioenfondsen

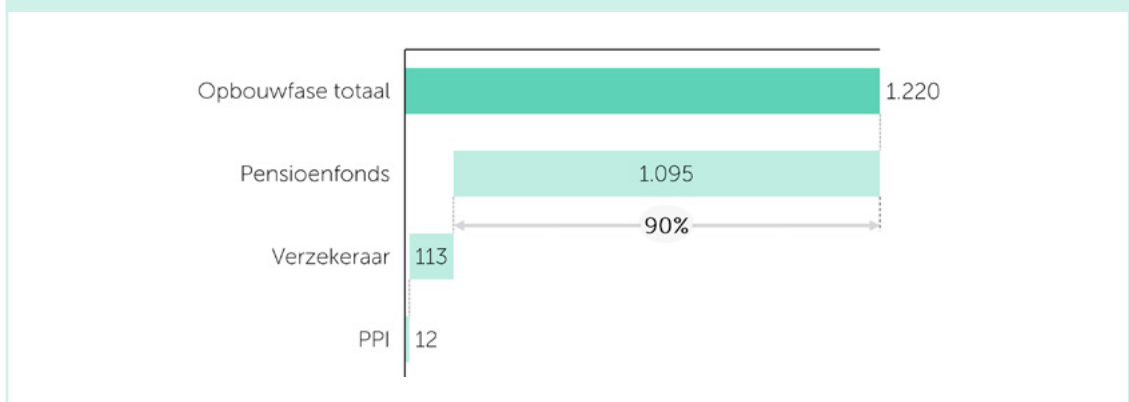
Het aantal pensioenfondsen naar type pensioenfonds.

2. De totale waarde van tweedepijlerpensioenen eind 2020 is € 1.836 miljard

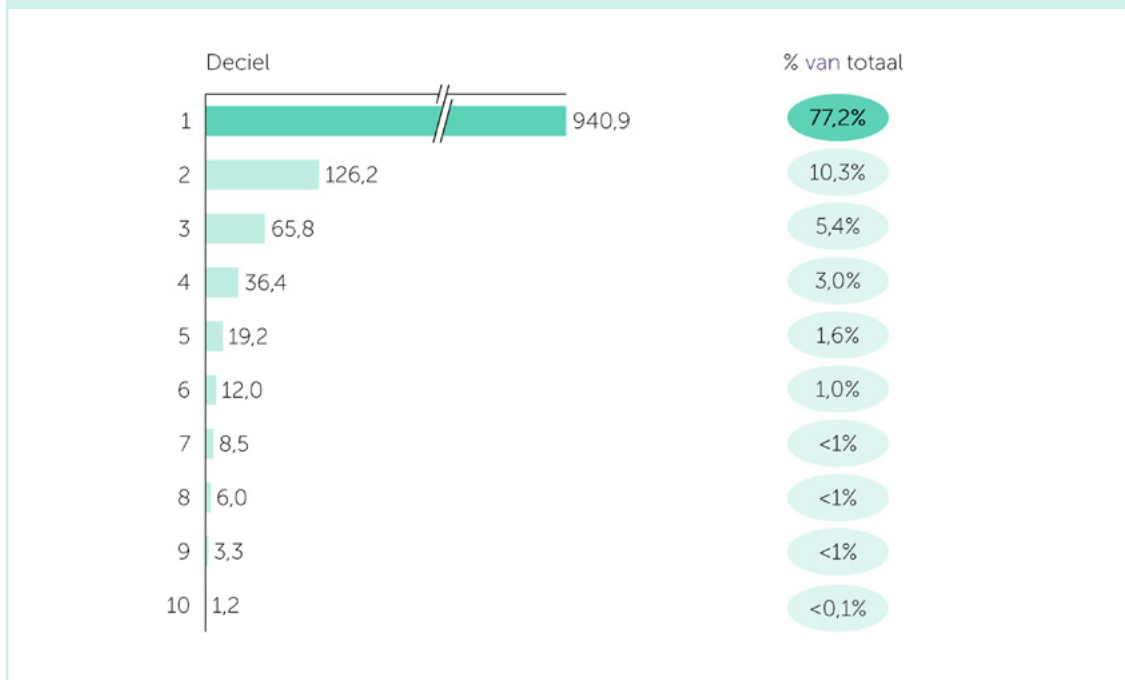
De AFM onderscheidt in dit Sectorbeeld twee fases: (1) de opbouwfase, dat wil zeggen de periode tot aan de pensioendatum waarin een (gewezen) deelnemer pensioen opbouwt; en (2) de uitkeringsfase, dat wil zeggen de periode waarin een pensioengerechtigde een pensioenuitkering ontvangt. De totale waarde van de opbouwfase

bedraagt € 1.220 miljard, waarvan het grootste gedeelte (90%) bij pensioenfondsen wordt opgebouwd. Onder waarde verstaat de AFM in deze rapportage de waarde van de pensioenen in euro. Bij een pensioen op basis van beleggingen (zoals bij een premieovereenkomst) is de waarde het aantal participaties maal de koers. Bij een pensioenaanspraak (zoals bij een uitkeringsovereenkomst) gaat het om de technische voorziening. Het gaat hierbij om premie-, kapitaal- en uitkeringsovereenkomsten. Zie figuur 2a.

Figuur 2a: Waarde in opbouwfase (in miljarden €)

De totale waarde van tweedepijlerpensioenen in de opbouwfase, naar type pensioenuitvoerder.

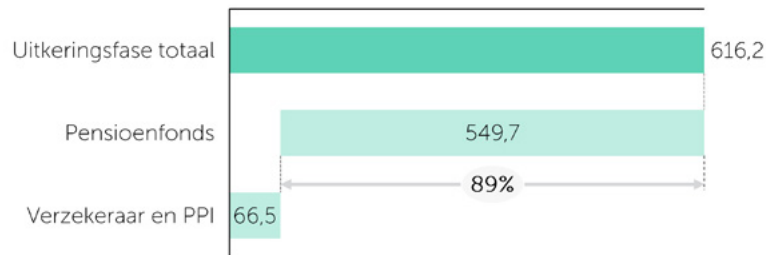

Figuur 2b: Waarde in opbouwfase (in miljarden €)

De opgebouwde waarde in miljarden per deciel en het aandeel van elk deciel uitgedrukt als percentage van de totale waarde in de uitkeringsfase. Elk deciel vertegenwoordigt de opeenvolgende 10% pensioenuitvoerders naar grootte naar waarde.

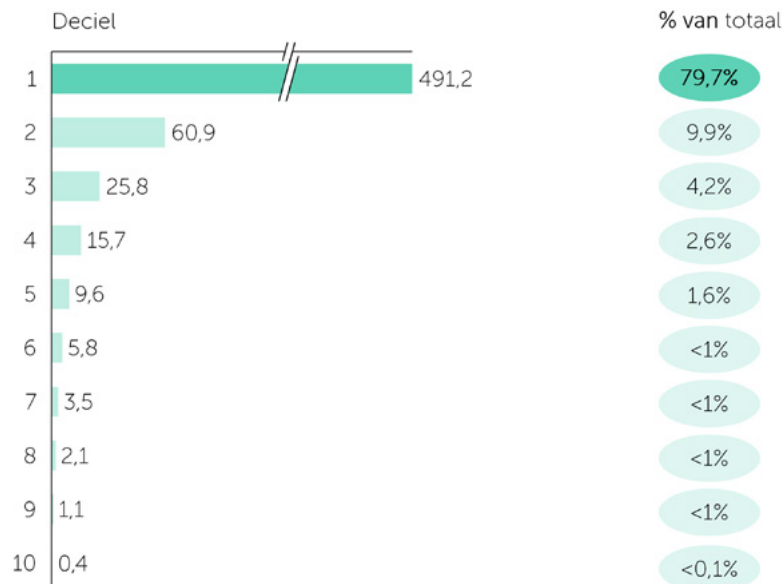
In bovenstaande figuur 2b is inzichtelijk gemaakt hoe de totale waarde in de opbouwfase verdeeld is over de verschillende pensioenuitvoerders. De groep 10% grootste pensioenuitvoerders (in waarde, deciel 1) beheert ruim 77% van de opgebouwde waarde. Ten opzichte van vorig jaar is dit een kleine afname, namelijk van 79% in 2019 naar 77% in 2020. Bij deze afname van twee procentpunt moet er wel rekening mee worden gehouden dat het eerste deciel, oftewel de 10% grootste pensioenuitvoerders, dit jaar uit minder pensioenuitvoerders bestaat en dat dit dus een effect heeft op de grootte van de decielen. Waar vorig jaar het eerste deciel bestond uit de twintig

grootste pensioenuitvoerders, bestaat het eerste deciel in 2020 nog maar uit negentien pensioenuitvoerders. Dit komt uiteraard doordat het totaal aantal pensioenuitvoerders in 2020 (190) is afgenomen ten opzichte van vorig jaar (206). Deze verklaring geldt ook voor figuur 2d die hieronder wordt toegelicht.

De waarde van alle lopende uitkeringen gezamenlijk bedraagt ruim € 616 miljard, waarvan bijna 90% bij pensioenfondsen is ondergebracht. Zie figuur 2c. Deze waarde omvat ouderdomspensioenen (85%), partnerpensioenen (14%), arbeidsongeschiktheidspensioenen (<1%) en tijdelijke pensioenen (<1%).

Figuur 2c: Waarde in uitkeringsfase (in miljarden €)

De totale waarde van tweedepijlerpensioenen in de uitkeringsfase, naar type pensioenuitvoerder.

Figuur 2d: Waarde in uitkeringsfase (in miljarden €)

De waarde van de beheerde pensioenen in de uitkeringsfase in miljarden per deciel en het aandeel van elk deciel uitgedrukt als percentage van de totale waarde in de uitkeringsfase. Elk deciel vertegenwoordigt de opeenvolgende 10% pensioenuitvoerders naar grootte naar waarde.

In bovenstaande figuur 2d is inzichtelijk gemaakt hoe de waarde in de uitkeringsfase verdeeld is over de verschillende pensioenuitvoerders. De 10% grootste pensioenuitvoerders (in waarde, deciel 1) beheert bijna 80% van de totale waarde in de uitkeringsfase. Ten opzichte van vorig jaar

is dit een afname, namelijk van 83% in 2019 naar bijna 80% in 2020. Bij deze afname van ongeveer drie procentpunt moet er rekening mee worden gehouden dat het aantal pensioenuitvoerders in deciel 1 ten opzichte van vorig jaar is afgenomen. Zie hiervoor de toelichting bij figuur 2b.

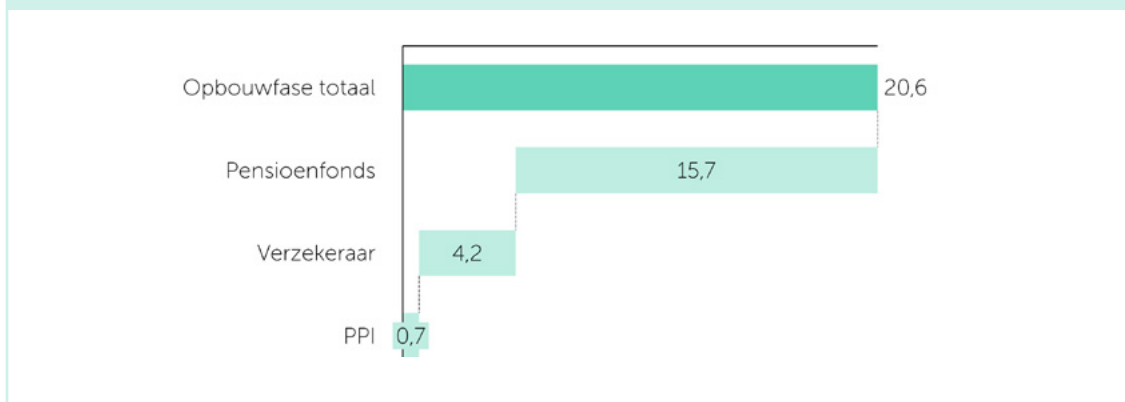

3. Van ruim acht op de tien deelnemers wordt het pensioen beheerd door de tien procent grootste uitvoerders

Uit onderstaande figuur 3a volgt dat van de bijna 21 miljoen pensioenen in de opbouwfase (opgebouwd door actieve en gewezen deelnemers), ruim drie kwart in 2020 wordt uitgevoerd bij één van de 171 pensioenfondsen.

Het beeld ten opzichte van vorig jaar is daarmee niet gewijzigd. Het is goed om op te merken dat één deelnemer niet hetzelfde is als één uniek persoon. Aangezien de data die elke pensioenuitvoerder heeft gerapporteerd geen persoonlijke gegevens bevat, is het niet bekend om hoeveel unieke personen het gaat. Het is goed denkbaar dat één deelnemer bij meerdere pensioenuitvoerders een pensioen heeft opgebouwd uit verschillende (voormalige) dienstverbanden.

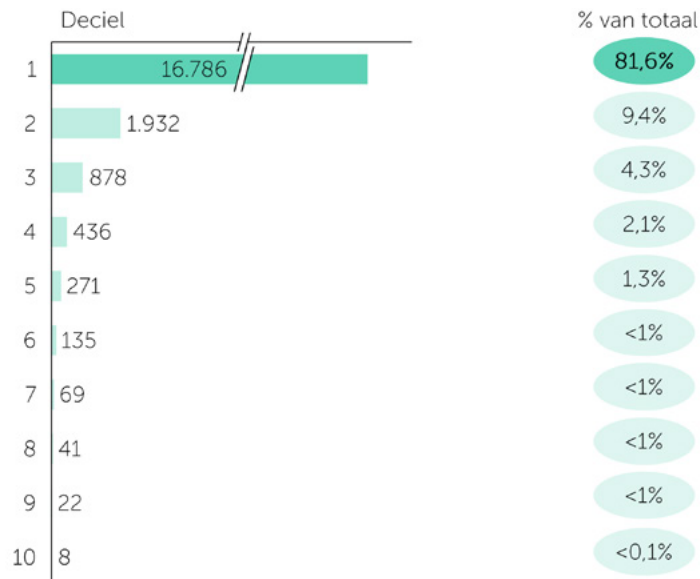
Figuur 3a: Aantal deelnemers in opbouwfase (in miljoenen)

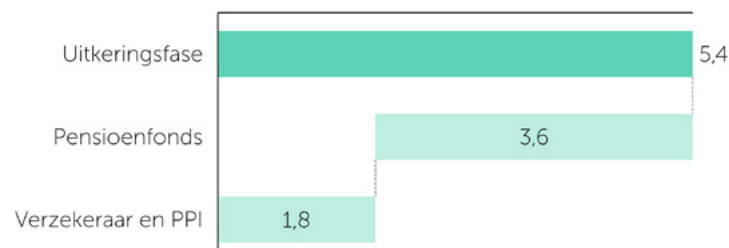
Het aantal deelnemers dat pensioen opbouwt, onderverdeeld naar type pensioenuitvoerder.

De grootte van de Nederlandse pensioenuitvoerders verschilt onderling sterk. De tien procent grootste pensioenuitvoerders (figuur 3b, deciel 1), waaronder enkele zeer grote bedrijfstakpensioenfondsen, voeren voor ruim vier keer zoveel deelnemers de pensioenen uit als de overige 90% van de pensioenuitvoerders bij elkaar opgeteld doen (figuur 3b, deciel 2 tot

en met 10). Ten opzichte van vorig jaar is dit een afname, namelijk van 84% in 2019 naar bijna 82% in 2020. Bij deze afname van ruim 2 procentpunt moet er rekening mee worden gehouden dat het aantal pensioenuitvoerders in deciel 1 ten opzichte van vorig jaar is afgenomen. Zie hiervoor de toelichting bij figuur 2b.

Figuur 3b: Aantal deelnemers in opbouwfase (in duizendtallen)

Het aantal deelnemers in de opbouwfase in duizendtallen per deciel en het aandeel van elk deciel uitgedrukt als percentage van het totaal aantal deelnemers in de opbouwfase. Elk deciel vertegenwoordigt de opeenvolgende 10% pensioenuitvoerders naar grootte in deelnemers.

Figuur 3c: Aantal pensioengerechtigden (in miljoenen)

Het aantal pensioengerechtigden, naar type pensioenuitvoerder.

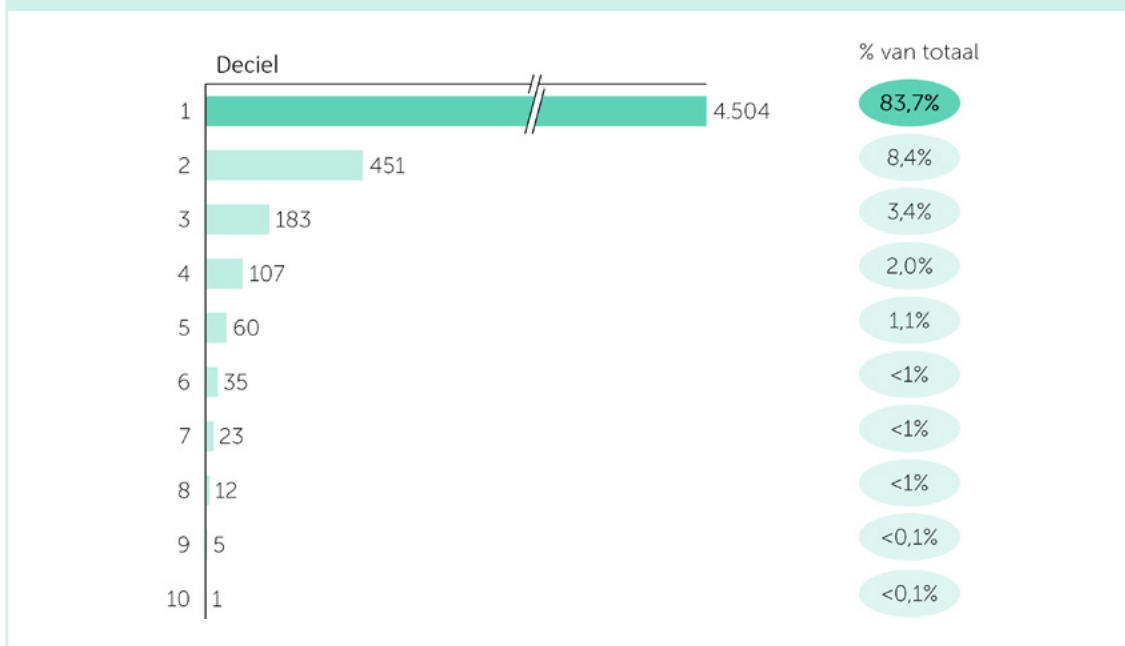
Volgens de rapportage zijn er in 2020 ruim vijf miljoen pensioengerechtigden in Nederland, waarvan ongeveer vier miljoen een ouderdomspensioen ontvangt en één miljoen een partnerpensioen. Het aantal pensioengerechtigden ziet op degenen die gerechtigd zijn tot een ouderdomspensioen, een partnerpensioen, een arbeidsongeschiktheids-pensioen en/of een tijdelijk pensioen. Niet elke pensioengerechtigde is een uniek persoon; het is mogelijk dat een pensioengerechtigde van meerdere pensioenuitvoerders een uitkering ontvangt en daarmee meerdere

keren is gerapporteerd. Twee derde van de pensioengerechtigden krijgt de uitkering van een pensioenfonds. Zie figuur 3c. Uit onderstaande figuur 3d blijkt dat meer dan acht van de tien pensioengerechtigden een uitkering ontvangt van één van de 10% grootste uitvoerders.

Ten opzichte van vorig jaar is dit een afname, namelijk van 87% in 2019 naar bijna 84% in 2020. Bij deze afname van ruim 3 procentpunt moet er rekening mee worden gehouden dat het aantal pensioenuitvoerders in deciel 1 ten opzichte van vorig jaar is afgenomen. Zie hiervoor de toelichting bij figuur 2b.

Figuur 3d: Aantal pensioengerechtigden in uitkeringsfase (in duizendtallen)

Het aantal pensioengerechtigden in de uitkeringsfase in duizendtallen per deciel en het aandeel van elk deciel uitgedrukt als percentage van het totaal aantal pensioengerechtigden in de uitkeringsfase. Elk deciel vertegenwoordigt de opeenvolgende 10% pensioenuitvoerders naar grootte in pensioengerechtigden.

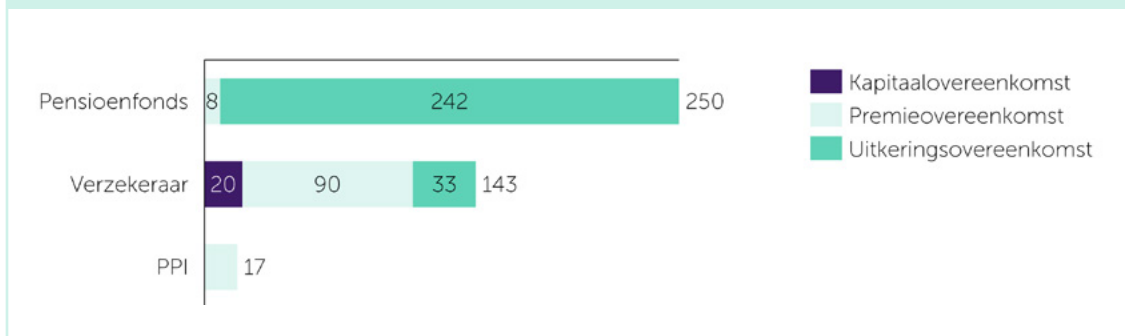
4. Voor circa 410.000 werkgevers wordt een pensioenregeling uitgevoerd

Pensioenuitvoerders is gevraagd naar het aantal werkgevers waarvoor een kapitaal-, premie- of uitkeringsovereenkomst wordt uitgevoerd per eind 2020. Om hoeveel pensioen- en/of overgangsregelingen het gaat is niet uitgevraagd. De gegevens over het aantal werkgevers geeft met een aantal aannames een indicatie over het aantal pensioenregelingen. Een aanname is bijvoorbeeld dat bedrijfstakpensioenfondsen en beroepspensioenfondsen vaak één of een beperkt aantal regelingen uitvoeren voor veel verschillende werkgevers. En ondernemingspensioenfondsen voeren meestal ook één of een beperkt aantal regelingen uit, maar dan slechts voor één of enkele werkgevers. Vooral verzekeraars en PPI's voeren veel verschillende pensioenregelingen uit.

In totaal zijn er ruim 410 duizend werkgevers gerapporteerd door de pensioenuitvoerders, Zie figuur 4. Van de 250 duizend werkgevers die hun regeling door een pensioenfonds laat uitvoeren, heeft 97% een uitkeringsovereenkomst en slechts 3% een premieovereenkomst.

Hierbij is het goed om te realiseren dat werkgevers dubbel kunnen meetellen, omdat deze zowel kunnen zijn gerapporteerd bij de categorie premieovereenkomst als uitkeringsovereenkomst. Bijvoorbeeld omdat de basisregeling een uitkeringsovereenkomst is, en de nettoregeling is vormgegeven als een premieovereenkomst. Verder valt in figuur 4 op dat verzekeraars voor 143 duizend werkgevers pensioen uitvoeren, waarbij het grootste deel van de werkgevers een premieovereenkomst heeft.

Tot slot zien we ten opzichte van 2019 bij alle pensioenuitvoerders een toename van het aantal werkgevers waarvoor zij een overeenkomst uitvoeren. Bij pensioenfondsen is deze toename ruim 10%, bij verzekeraars 2% en bij PPI's 6%. De stijging van het aantal werkgevers is te verklaren door onderrapportage vorig jaar.

Figuur 4: Aantal werkgevers (in duizendtallen)

Het aantal werkgevers per type pensioenuitvoerder.

02

Opbouwfase

5. De totale waarde van premieovereenkomsten is klein, maar neemt toe

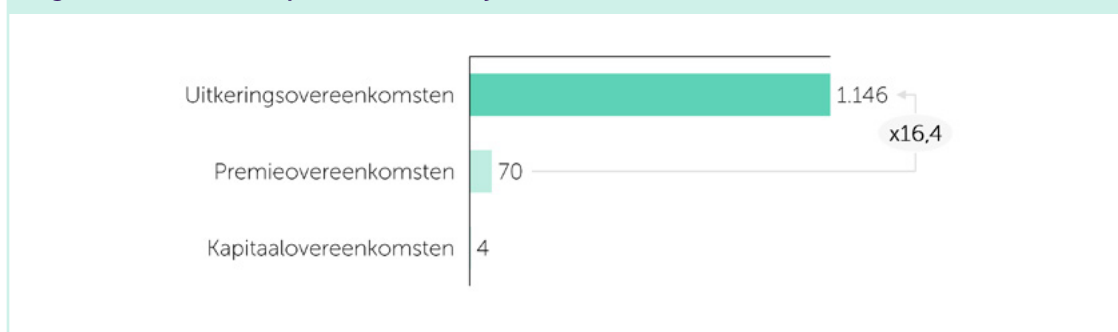
Op 31 december 2020 bedroeg de totale waarde van de pensioenen die deelnemers opbouwen € 1.220 miljard, zie eerdere figuur 2a. Hiervan is 94% opgebouwd binnen uitkeringsovereenkomsten, meer dan 5% binnen premieovereenkomsten en minder dan 1% (€ 4 miljard) binnen kapitaalovereenkomsten, Zie figuur 5a. Er is een toename van de waarde van de pensioenen opgebouwd binnen premieovereenkomsten ten opzichte van 2019. Waar in 2019 de totale gerapporteerde waarde van de pensioenen opgebouwd binnen premieovereenkomsten nog € 52 miljard was, is in 2020 € 70 miljard gerapporteerd. Nader onderzoek en contact met de markt wees uit

dat de stijging van de gerapporteerde waarde van de pensioenen opgebouwd binnen een premieovereenkomst is te verklaren door onderrapportage vorig jaar.

Pensioenfondsen hebben het overgrote deel van de opgebouwde waarde van uitkeringsovereenkomst in portefeuille; 164 fondsen beheren gezamenlijk € 1.086 miljard, oftewel 95% van de totale waarde van € 1.146 miljard. De resterende waarde van € 60 miljard zit bij acht verzekeraars.

Achttien van de 164 pensioenfondsen die een uitkeringsovereenkomst in portefeuille hebben, bieden deze in 2020 al niet meer actief aan. Van de acht verzekeraars die een uitkeringsovereenkomst in portefeuille hebben, zijn er drie die deze niet meer actief aanbieden.

Figuur 5a: Waarde in opbouwfase (in miljarden €)

De waarde van de verschillende typen pensioenovereenkomsten (opbouwfase).

Gemeten in aantallen deelnemers in de opbouwfase heeft 77% van alle deelnemers een uitkeringsovereenkomst (dit zijn 15,6 miljoen

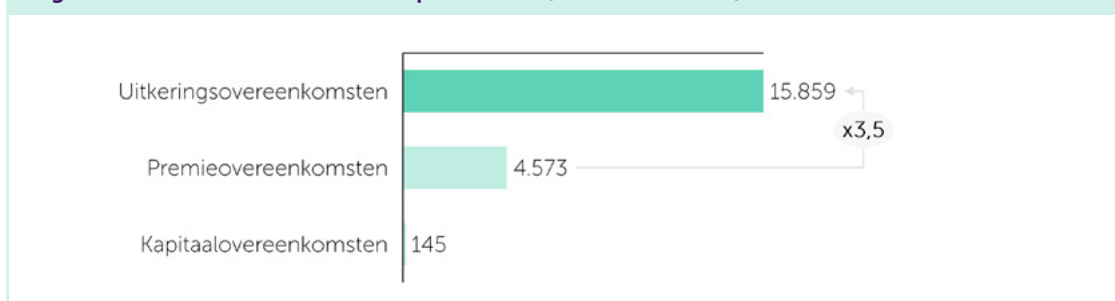
deelnemers), 22% een premieovereenkomst en minder dan 1% een kapitaalovereenkomst, Zie figuur 5b. Het aantal deelnemers met een

premieovereenkomst is in 2020 4,6 miljoen. De omvang van de kapitaalovereenkomsten, zowel in waarde als in aantallen deelnemers, is ten

opzichte van het totaal zeer klein. Bovendien wordt dit type overeenkomst niet meer actief aangeboden.

Figuur 5b: Aantal deelnemers in opbouwfase (in duizendtallen)

Het aantal deelnemers per type pensioenovereenkomst (opbouwfase).

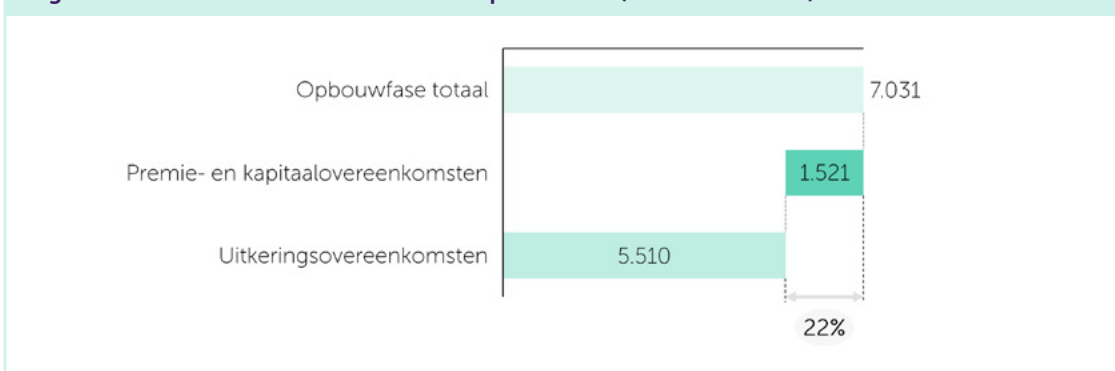
6. Van alle deelnemers die actief pensioen opbouwen doet ruim 1 op de 5 dat via premieovereenkomsten

Er zijn zeven miljoen deelnemers die eind 2020 actief pensioen opbouwen, waarvan 1,5 miljoen deelnemers via een premie- of kapitaalovereenkomst (waarvan nagenoeg iedereen via een premieovereenkomst). Zie figuur 6. De groep premie- en kapitaalovereenkomsten wordt, waar van toepassing, in het vervolg van dit rapport aangeduid als 'premieovereenkomsten'. Bij verzekeraars bouwt 79% van alle actieve deelnemers pensioen op in een premieovereenkomst, bij pensioenfondsen is dat 9%. PPI's mogen uitsluitend premieovereenkomsten uitvoeren; alle actieve deelnemers bij een PPI bouwen dus op via een premieovereenkomst.

Bij pensioenfondsen is minder dan 2% van de totale jaarpremie bestemd voor premieovereenkomsten, bij verzekeraars is dat 74%. Dit brengt met zich mee dat de pensioenopbouw via premieovereenkomsten ten opzichte van uitkeringsovereenkomsten bij verzekeraars relatief groot is.

Bij pensioenfondsen is de opgebouwde waarde van actieve deelnemers in premieovereenkomsten minder dan 1% van het totaal van de opgebouwde waarde van alle actieve deelnemers (€ 749 miljard). Bij verzekeraars is de opgebouwde waarde van actieve deelnemers in een premieovereenkomst 83% van de totale opgebouwde waarde van actieve deelnemers (€ 20,7 miljard).

Figuur 6: Aantal actieve deelnemers in opbouwfase (in duizendtallen)

De verdeling van actieve deelnemers (opbouwfase) naar type pensioenovereenkomst.

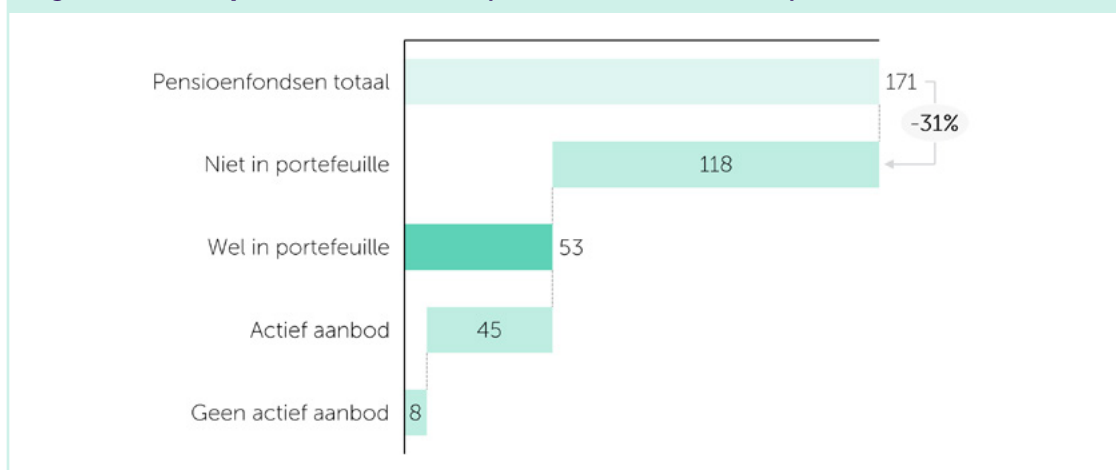

7. Eén derde van alle pensioenfondsen voert een premieovereenkomst uit

De opgebouwde waarde van premieovereenkomsten is relatief klein ten opzichte van de waarde van uitkeringsovereenkomsten en is voor het grootste deel ondergebracht bij verzekeraars. De opgebouwde waarde van premieovereenkomsten bedraagt in totaal € 70 miljard, zie afbeelding 5a. Hiervan is 70% ondergebracht bij verzekeraars. Gemeten in aantallen deelnemers zit bijna de helft (2,3 miljoen) met een premieovereenkomst bij een verzekeraar, 1,6 miljoen deelnemers bij pensioenfondsen en 710 duizend bij PPI's. Deelnemers bij pensioenfondsen hebben gemiddeld gezien een lagere waarde opgebouwd via premieovereenkomsten (circa € 5.500) dan deelnemers bij verzekeraars (circa € 22.000) en PPI's (circa € 17.000).

Niet alle pensioenuitvoerders die premieovereenkomsten uitvoeren, bieden deze ook actief aan, Zie figuur 7a. Van de in totaal 171 pensioenfondsen zijn er 53 fondsen die premieovereenkomsten uitvoeren, hiervan bieden eind 2020 45 fondsen actief premieovereenkomsten aan. Onder 'uitvoeren' verstaat de AFM dat de pensioenuitvoerder een type overeenkomst in de portefeuille heeft, ongeacht of deze (nog) actief wordt aangeboden. Ruim twee derde van al de pensioenfondsen voert dus geen premieovereenkomsten uit. Voor verzekeraars geldt dat van de in totaal twaalf pensioenverzekeraars er tien premieovereenkomsten uitvoeren. Van deze tien verzekeraars bieden slechts zeven verzekeraars actief premieovereenkomsten aan. De zeven PPI's die premieovereenkomsten uitvoeren, bieden deze allen ook actief aan.

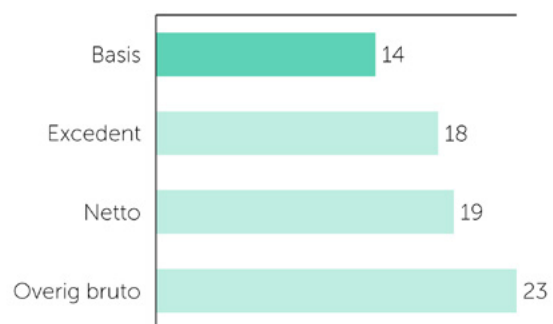
Figuur 7a: Aantal pensioenfondsen met premieovereenkomsten in portefeuille

De verdeling van pensioenfondsen die premieovereenkomsten in de portefeuille hebben en actief aanbieden.

Van de 53 pensioenfondsen die premieovereenkomsten uitvoeren, doet de meerderheid dit als excedent-, netto- en/of overige brutoregeling. Onder een basisregeling wordt in deze rapportage verstaan de premieovereenkomst waarin alle deelnemers pensioen opbouwen over hun grondslag (al dan niet gemaximeerd), zoals bedoeld in Artikel 1 van de Pensioenwet. Onder een excedentregeling wordt in deze rapportage verstaan de premieovereenkomst waarin deelnemers een excedentpensioen opbouwen, boven op een basisregeling. Bijvoorbeeld het pensioen boven een bepaald brutosalarij. Een

nettoregeling is de premieovereenkomst in de vorm van een nettopensioen, zoals bedoeld in de zin van Artikel 1 Pensioenwet. Onder een 'overig bruto' worden alle regelingen verstaan die niet vallen onder basis-, excedent-, of nettoregeling. Voor slechts 14 pensioenfondsen is de premieovereenkomst (ook) de basisregeling. Zie figuur 7b. Vergeleken met 2019 zijn er twee pensioenfondsen bijgekomen die premieovereenkomsten (ook) als basisregeling uitvoeren.

Figuur 7b: Aantal pensioenfondsen (type premieovereenkomst)

Per type regeling het aantal pensioenfondsen met een premieovereenkomst (totaal 53) dat het type regeling uitvoert. Let op: één pensioenfonds kan verschillende typen regelingen uitvoeren, waardoor het totaal niet optelt tot 53.

03

Uitkeringsfase

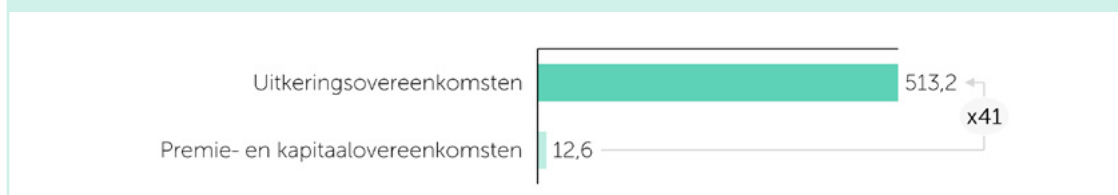
8. De totale waarde van pensioenuitkeringen uit uitkeringsovereenkomsten is 41 keer groter dan pensioenuitkeringen uit premieovereenkomsten

De totale waarde van lopende ouderdomspensioenen die voortvloeien uit een uitkeringsovereenkomst is € 513 miljard, Zie figuur 8a. Hiervan zit € 470 miljard bij pensioenfondsen en € 43 miljard bij verzekeraars. Ten opzichte van vorig jaar is de waarde bij verzekeraars afgenomen van € 45 miljard in 2019, naar € 43 miljard in 2020. Het bedrag dat eerder stond vermeld in de publicatie van vorig

jaar (€ 57 miljard) is onjuist doordat een pensioenuitvoerder in 2019 een foutieve rapportage heeft aangeleverd.

De totale waarde van lopende ouderdomspensioenen uit premieovereenkomsten is € 13 miljard, Zie figuur 8a. Een klein gedeelte hiervan bestaat uit variabele uitkeringen (€ 769 miljoen); het overgrote deel is de waarde die hoort bij vastgestelde (hierna: vaste) uitkeringen. De waarde van de variabele uitkeringen is hiermee in 2020 met € 251 miljoen gegroeid. Ruim 94% van de waarde van ouderdomspensioenen die voortvloeien uit een premieovereenkomst is ondergebracht bij verzekeraars.

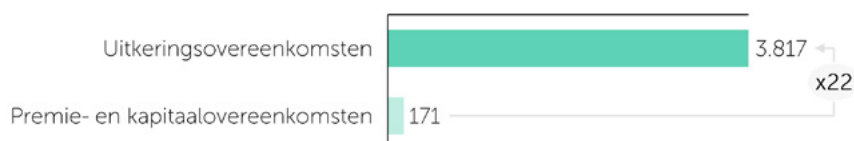
Figuur 8a: Waarde van lopende ouderdomspensioenen (in miljarden €)

Verdeling van de waarde van de uitkeringen (ouderdomspensioen), naar type overeenkomst.

In totaal zijn er, zoals uit figuur 8b volgt, in 2020 ruim 3,8 miljoen lopende uitkeringen uit een uitkeringsovereenkomst gerapporteerd. Hiervan wordt ruim 65% uitgekeerd door pensioenfondsen en de rest door verzekeraars. Er zijn in totaal 171 duizend lopende pensioenuitkeringen die voortkomen uit een premieovereenkomst. Over de hele linie rapporteren pensioenuitvoerders een toename van het aantal lopende uitkeringen uit een premie-

overeenkomst. Het aantal lopende uitkeringen uit premieovereenkomsten is vorig jaar te hoog gerapporteerd doordat een pensioenuitvoerder in 2019 een foutieve rapportage heeft aangeleverd. Als daarop gecorrigeerd wordt, is de toename van de lopende pensioenuitkeringen uit premieovereenkomsten 8%. Ongeveer 95% van alle lopende uitkeringen uit een premieovereenkomst wordt uitgekeerd door verzekeraars.

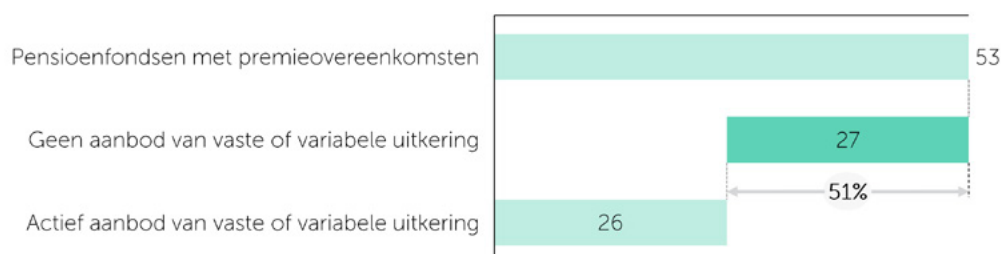

Figuur 8b: Aantal lopende ouderdomspensioenen (in duizendtallen)

Verdeling van de aantallen pensioengerechtigden (ouderdomspensioenen), naar type overeenkomst.

9. Van de 53 pensioenfondsen die premieovereenkomsten uitvoeren, biedt iets meer dan de helft hiervoor geen pensioenuitkering aan

In totaal voeren 53 pensioenfondsen premieovereenkomsten in de opbouwfase uit, waarvan 45 pensioenfondsen deze nog actief aanbieden, Zie figuur 7a. Van de 53 pensioenfondsen die een premieovereenkomst in de portefeuille hebben bieden 26 fondsen

ook een (vast en/of variabele) uitkering aan, Zie figuur 9. Deelnemers bij de pensioenfondsen die geen vaste en/of variabele uitkering aanbieden, of niet beide varianten van de uitkering, hebben een (beperkt) shoprecht. Dit betekent dat zij de uitkering te zijner tijd bij een verzekeraar of PPI moeten aanschaffen. Informatie over het shoprecht moet tijdig aan de deelnemer worden verstrekt, opdat hij de mogelijkheid heeft verschillende offertes op te vragen en deze te vergelijken.

Figuur 9: Aantal pensioenfondsen met premieovereenkomsten in portefeuille

Aantal pensioenfondsen met een premieovereenkomst dat wel of geen vaste of variabele uitkering aanbiedt.

Er zijn 17 verzekeraars en PPI's die premieovereenkomsten in portefeuille hebben (opbouw-fase), waarvan 14 deze nog actief aanbieden, Zie figuur 7a. Van alle verzekeraars en PPI's

die premieovereenkomsten uitvoeren, biedt iets meer dan de helft een vaste of variabele uitkering aan. Een PPI mag enkel variabele uitkeringen aanbieden.

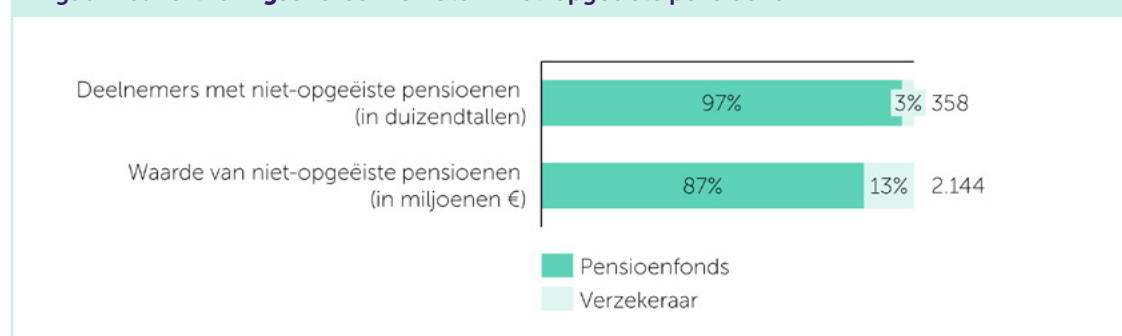
10. Eind 2020 is € 2,4 miljard aan pensioenwaarde nog niet door pensioengerechtigden opgeëist

Ongeveer 358 duizend deelnemers met een uitkeringsovereenkomst die de pensioendatum hebben bereikt, hebben hun pensioen eind 2020 (nog) niet opgeëist; het gaat om een waarde van € 2,1 miljard. Deelnemers die het afgelopen jaar met pensioen zijn gegaan heeft de AFM niet meegenomen bij dit onderdeel, omdat de kans groter is dat deze deelnemers alsnog hun pensioen opeisen. Het aantal deelnemers met een niet-opgeëist pensioen (uit een uitkeringsovereenkomst) was vorig jaar hoger

als gevolg van een rapportagefout van een uitvoerder. Het Sectorbeeld van vorig jaar wijkt hiermee af van het huidige beeld.

Bijna alle deelnemers (uit een uitkeringsovereenkomst) die hun pensioen niet hebben opgeëist, zitten bij pensioenfondsen. Zie figuur 10a. De AFM heeft geen onderzoek gedaan naar de redenen voor het niet opeisen van het pensioen, het is mogelijk dat de pensioenuitvoerder de deelnemer niet heeft kunnen bereiken omdat zij bijvoorbeeld in het buitenland wonen. Maar het is ook mogelijk dat een deelnemer (bewust) zijn pensioen niet heeft opgeëist, bijvoorbeeld omdat dit fiscaal nadelig kan uitpakken.

Figuur 10a: Uitkeringsovereenkomsten: niet-opgeëiste pensioenen

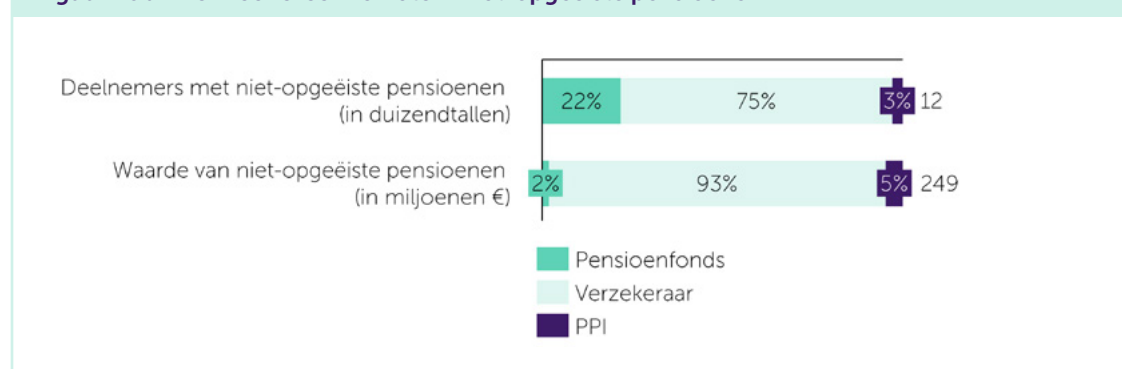

Verdeling van deelnemers en waarde van nog niet-opgeëiste pensioenen naar type pensioenuitvoerder (uitkeringsovereenkomsten), uitgedrukt in een percentage en een absoluut getal.

Bij premieovereenkomsten gaat het om veel minder deelnemers die hun pensioen niet hebben opgeëist. Er zijn slechts twaalfduizend deelnemers (premieovereenkomst) die hun pensioen eind 2020 niet hebben opgeëist, met

een totale waarde van € 249 miljoen. Nagenoeg alle waarde van niet-opgeëiste pensioenen bij premieovereenkomsten ligt bij verzekeraars. Zie figuur 10b.

Figuur 10b: Premieovereenkomsten: niet-opgeëiste pensioenen

Verdeling van deelnemers en waarde van niet-opgeëiste pensioenen naar type pensioenuitvoerder (premieovereenkomsten), uitgedrukt in een percentage en een absoluut getal.

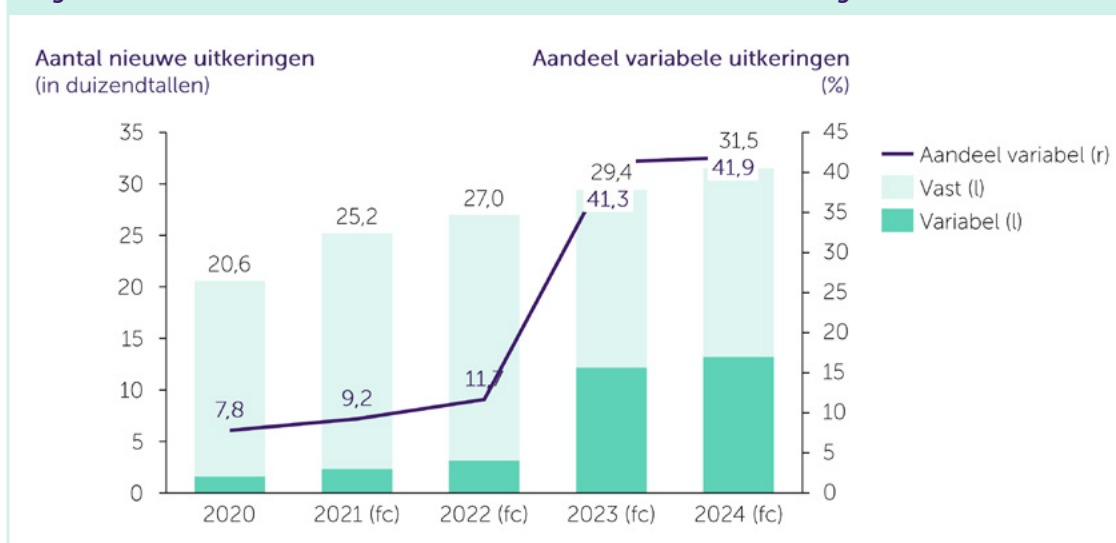

Eind 2020 is er dus bijna € 2,4 miljard aan pensioenwaarde nog niet opgeëist door 370 duizend deelnemers, wat betekent dat de gemiddelde waarde van een niet-opgeëist pensioen ongeveer € 6.500 bedraagt. In bovenstaande figuren zijn de niet-opgeëiste pensioenen en deelnemers tot eind 2020 meegenomen. Het is echter niet ondenkbaar dat deelnemers die in kalenderjaar 2020 de pensioendatum hebben bereikt hun pensioen alsnog opeisen. De niet-opgeëiste pensioenen van deelnemers, die in 2020 de pensioendatum hebben bereikt, heeft een waarde van € 1,1 miljard. Het gaat om slechts 39 duizend deelnemers. Dit betekent dat eind 2020 ongeveer € 1,3 miljard aan pensioen 'op de plank' ligt bij pensioenuitvoerders van ongeveer 331 duizend deelnemers die de pensioendatum hebben bereikt vóór 1 januari 2020. De gemiddelde waarde van deze niet-opgeëiste pensioenen is dus bijna € 4.000 per deelnemer.

11. In 2020 hebben bijna 21 duizend deelnemers met een premieovereenkomst op pensioendatum moeten kiezen tussen een vaste of variabele uitkering

Deelnemers die een pensioen opbouwen via een premieovereenkomst moeten op pensioendatum kiezen voor een vaste of variabele uitkering. De pensioenuitvoerders die variabele uitkeringen aanbieden, verwachten (bijna) allemaal dat het aandeel variabele uitkeringen in de portefeuille vanaf 2023 sterk gaat toenemen. De planning is dat vanaf 1 januari 2023 het nieuwe pensioenstelsel ingaat. Het aantal deelnemers met een variabele uitkering gaat de komende jaren naar verwachting sterk toenemen, tot ruim 41% in 2024. Zie figuur 11.

Figuur 11: Verwachte toename van het aantal vaste en variabele uitkeringen

De verwachtingen (forecast, fc) van de pensioenuitvoerders over de jaarlijkse toename van het aantal nieuwe vaste en variabele uitkeringen. Enkel de pensioenuitvoerders die een uitkering aanbieden hebben verwachtingen gerapporteerd.

In de komende jaren bereiken steeds meer deelnemers met premieovereenkomsten de pensioengerechtigde leeftijd; van bijna 21 duizend deelnemers in 2020 naar bijna 32 duizend deelnemers in 2024 (bij

pensioenfondsen, verzekeraars en PPI's gezamenlijk). De (verwachte) gemiddelde waarde van deze pensioenen is gedurende de periode 2021-2024 rond de € 60.000.

04

Kenmerken van de regeling

12. Acht van de tien actieve deelnemers met een uitkeringsovereenkomst bouwt in 2020 pensioen op via een middelloonregeling

De AFM onderscheidt drie typen uitkeringsovereenkomsten: eindloon, middelloon en collective defined contribution (CDC). In kalenderjaar 2020 is het minst voorkomende type de eindloonregeling. Bij een eindloonregeling hangt het pensioen af van het aantal dienstjaren en het laatst verdiende pensioengevende inkomen. In 2020 zijn er ruim zeventuizend actieve deelnemers gerapporteerd die nog via een eindloonregeling pensioen opbouwen. De waarde van deze pensioenen is circa € 1,5 miljard. Eindloonregelingen worden uitgevoerd door acht pensioenfondsen en vijf verzekeraars. Het gemiddelde opgebouwde pensioenvermogen van de actieve deelnemers met een eindloonregeling is met een bedrag van ruim € 207 duizend relatief groot, vergeleken met de vaker voorkomende middelloonregeling (€ 137 duizend) en CDC-regeling (€ 126 duizend). Meer dan de helft van deze deelnemers bouwt het pensioen op bij een verzekeraar, en circa 45% bij een ondernemingspensioenfonds.

Het overgrote deel van de deelnemers die in 2020 actief pensioen opbouwen via een uitkeringsovereenkomst, doet dat via een middelloonregeling. Bij een middelloonregeling hangt de hoogte van het opgebouwde pensioen

af van het aantal dienstjaren en de hoogte van het gemiddelde inkomen. Het gaat om bijna vijf miljoen actieve deelnemers, oftewel bijna 80% van alle actieve deelnemers met een uitkeringsovereenkomst. De waarde van deze pensioenen is circa € 669 miljard, en is daarmee ruim 80% van de totale waarde van de pensioenen die actieve deelnemers opbouwen via uitkeringsovereenkomsten. Middelloonregelingen worden uitgevoerd door 109 pensioenfondsen en zes verzekeraars.

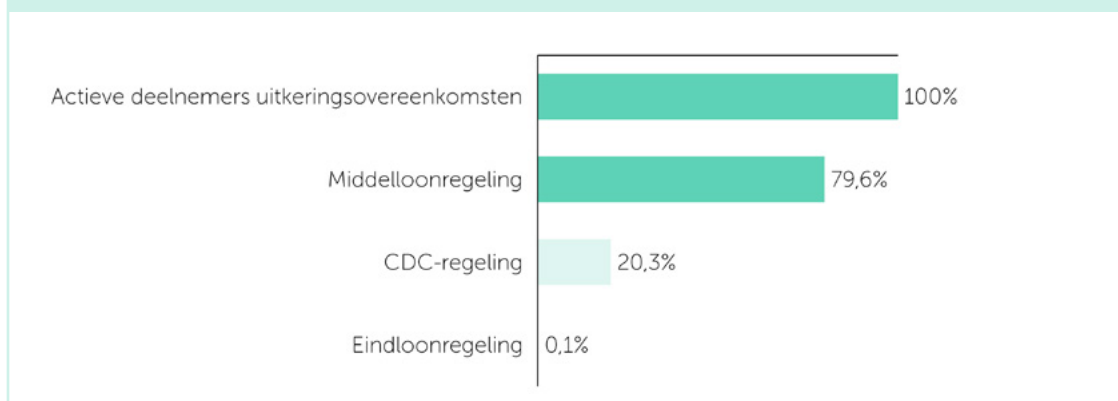
In 2020 bouwen 1,2 miljoen actieve deelnemers pensioen op via een CDC-regeling. Bij dit type uitkeringsovereenkomst is de hoogte van het opgebouwde pensioen net als bij een middelloonregeling in beginsel afhankelijk van het aantal dienstjaren en de hoogte van het gemiddelde inkomen. De hoogte van het op te bouwen pensioen staat echter niet vast, omdat de premie (de contributie) voor meerdere jaren vaststaat. Vervolgens wordt jaarlijks beoordeeld of het beoogde pensioen daadwerkelijk kan worden opgebouwd. Is dat niet het geval, dan vindt in dat jaar een lagere pensioenopbouw plaats. Over kalenderjaar 2020 hebben achttien pensioenfondsen gerapporteerd dat voor 90 duizend deelnemers sprake was van een verlaagde opbouw. Dit zijn 4 keer zoveel deelnemers met een lagere pensioenopbouw vergeleken met 2019. De waarde van deze pensioenen is circa € 147 miljard. CDC-regelingen worden uitgevoerd door 49 pensioenfondsen en één verzekeraar.

Figuur 12 laat zien dat het overgrote deel van alle actieve deelnemers met een uitkeringsovereenkomst opbouwt in een middelloonregeling; de overige deelnemers

bouwen op via een CDC-regeling. Een uiterst kleine groep bouwt nog pensioen op via een eindloonregeling.

Figuur 12: Uitkeringsovereenkomsten: aandeel actieve deelnemers

Het aandeel actieve deelnemers met een middelloonregeling, CDC-regeling of eindloonregeling afgezet tegen het totaal aantal actieve deelnemers met een uitkeringsovereenkomst.

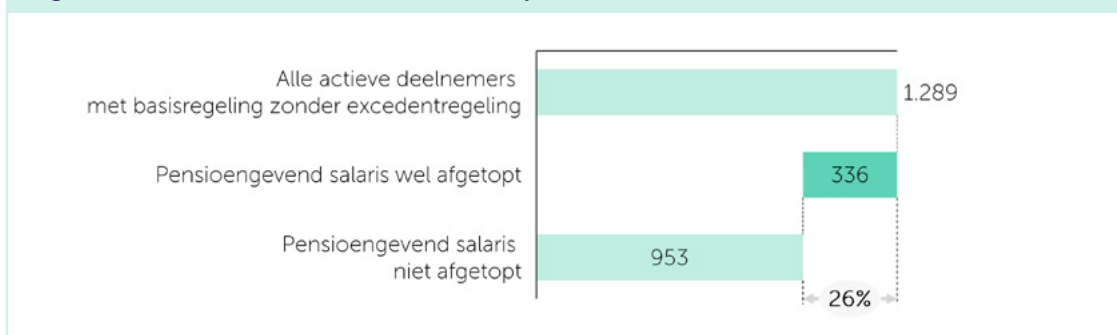
13. Zeven van de tien deelnemers met een premieovereenkomst heeft een opgebouwd pensioenvermogen dat onder de afkoopgrens ligt

Van alle deelnemers met een premieovereenkomst heeft 70% een opgebouwd pensioenvermogen van minder dan € 10.000. Een pensioen van € 10.000 ligt onder de afkoopgrens. Dit geldt voor zowel actieve deelnemers als inactieve deelnemers. Ook van de actieve deelnemers met een basisregeling zonder excedentregeling heeft zo'n 70% een pensioenvermogen onder de afkoopgrens.

Sinds 1 januari 2015 is de fiscaal gefaciliteerde opbouw van pensioen gemaximeerd. In 2020

was het pensioengevend salaris wettelijk gemaximeerd op € 110.111. Een pensioengevend salaris kan binnen een pensioenregeling echter ook op een lager niveau zijn afgetopt dan dit wettelijke maximum. Een dergelijke aftopping is nadelig voor de pensioenopbouw van deelnemers (voor zover het salaris uitkomt boven de aftopgrens), tenzij een deelnemer naast een zogenaamde basisregeling ook een excedentregeling heeft die ervoor zorgt dat pensioenopbouw plaatsvindt boven het niveau van het afgetopte salaris.

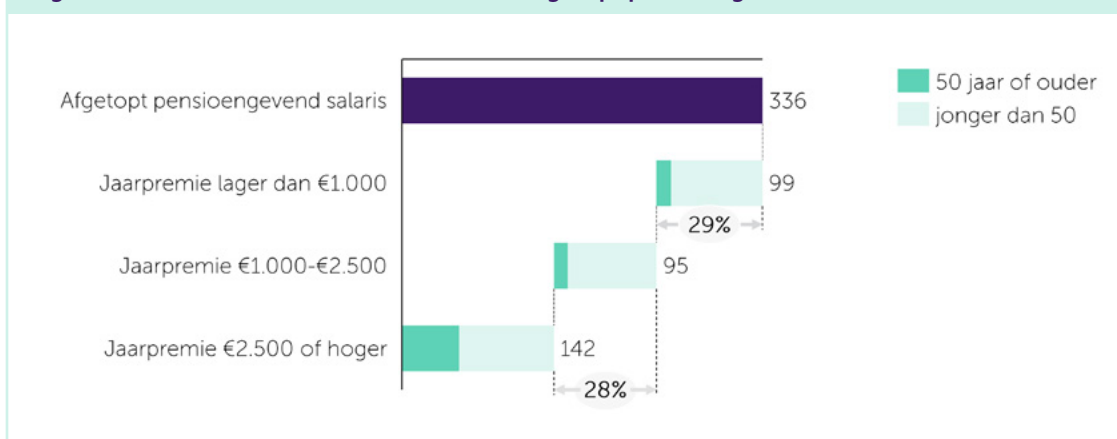
Uit de rapportage blijkt dat circa 26% van de actieve deelnemers in premieovereenkomsten (336 duizend deelnemers) een afgetopt salaris in de basisregeling heeft, en geen excedentregeling heeft bij dezelfde pensioenuitvoerder. Zie figuur 13a.

Figuur 13a: Aantal actieve deelnemers met premieovereenkomst (in duizendtallen)

Aantal alle actieve deelnemers met premieovereenkomst die wel een basisregeling hebben, maar geen excedentregeling, en waarvoor het pensioengevend salaris wel of niet is afgetopt.

Van de groep van 336 duizend actieve deelnemers met een afgetopt salaris heeft 29% een jaarpremie lager dan € 1.000 en 28%

een jaarpremie tussen € 1.000 en € 2.500 (Zie figuur 13b).

Figuur 13b: Aantal actieve deelnemers met afgetopt pensioengevend salaris (in duizendtallen)

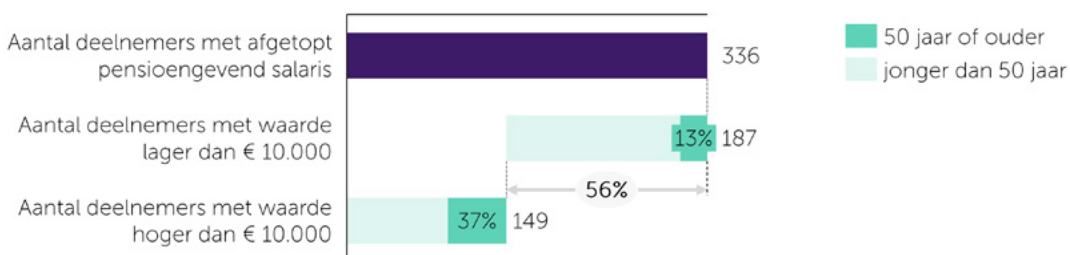
Verdeling deelnemers met een afgetopt salaris naar jaarpremie en naar leeftijd.

Deze groep deelnemers met jaarpremies lager dan € 2.500 heeft (logischerwijs) ook een laag opgebouwd pensioenvermogen, 80% van deze groep heeft een opgebouwd pensioenvermogen dat kleiner is dan € 10.000 en dus onder de afkoopgrens ligt. Voor de

totale groep van actieve deelnemers met een afgetopt salaris geldt dat 56% een opgebouwd pensioenvermogen heeft dat kleiner is dan € 10.000. Hiervan heeft 13% een leeftijd van 50 jaar of ouder (Zie figuur 13c).

Figuur 13c: Aantal actieve deelnemers met afgetopt pensioengevend salaris (in duizendtallen)

Verdeling deelnemers met een afgetopt salaris naar opgebouwde waarde en naar leeftijd.

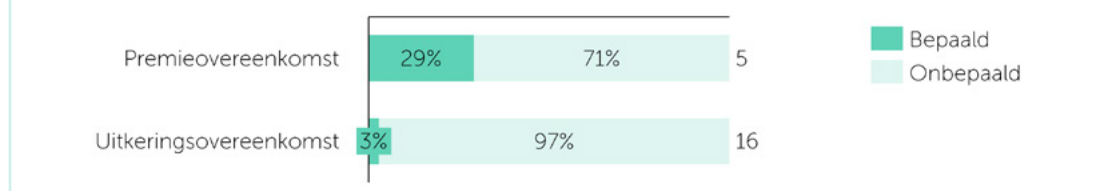
14. Minder dan 10% van alle deelnemers heeft een bepaald partnerpensioen

Bij een bepaald partnerpensioen moet de partner op het moment van overlijden van de deelnemer bij de pensioenuitvoerder bekend zijn voor het toekennen van het partnerpensioen. De deelnemer moet tijdens zijn dienstverband in beginsel zelf de partner aanmelden. Heeft de deelnemer zijn partner niet aangemeld, dan kan het zijn dat er geen recht is op partnerpensioen wanneer de deelnemer

overlijdt. De 'tegenhanger' hiervan is het onbepaalde partnerpensioen, waarbij pas na het overlijden van een deelnemer wordt beoordeeld of de partner in aanmerking komt voor een partnerpensioen.

Uit de rapportage blijkt dat 1,9 miljoen deelnemers een bepaald partnerpensioen hebben. Bij premieovereenkomsten komt het bepaald partnerpensioen in verhouding vaker voor dan bij uitkeringsovereenkomsten, namelijk bijna 30% van alle deelnemers tegenover 3%. Zie figuur 14a.

Figuur 14a: Aantal deelnemers met bepaald dan wel onbepaald partnerpensioen (in miljoenen)

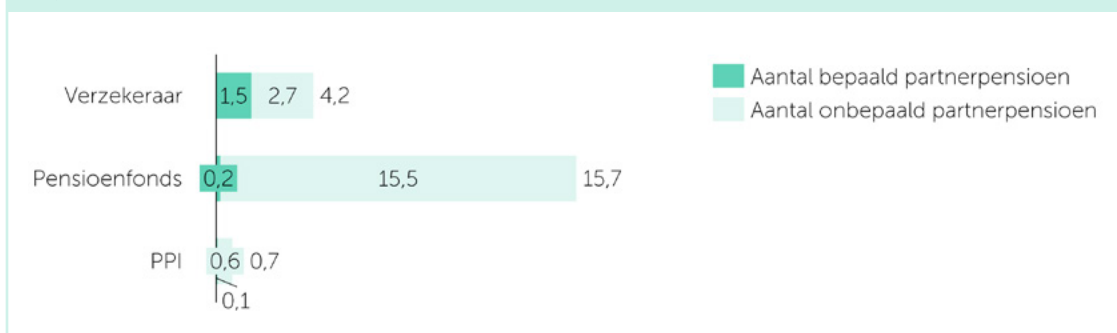
Aantal actieve en gewezen deelnemers met bepaald partnerpensioen, naar type overeenkomst en het percentage deelnemers met een bepaald partnerpensioen afgezet tegen het totaal aantal deelnemers met dat type pensioenovereenkomst.

Verzekeraars hanteren voor 36% van de deelnemers een bepaald partnerpensioen. Dit is vaker dan pensioenfondsen, die een bepaald partnerpensioen slechts voor 1% van de deelnemers hanteren. PPI's hanteren een

bepaald partnerpensioen voor circa 60.000 deelnemers waarvoor zij het pensioen uitvoeren. Dit is ruim 8% van de deelnemers bij PPI's, Zie figuur 14b.

Figuur 14b: Aantal deelnemers met bepaald dan wel onbepaald partnerpensioen (in miljoenen)

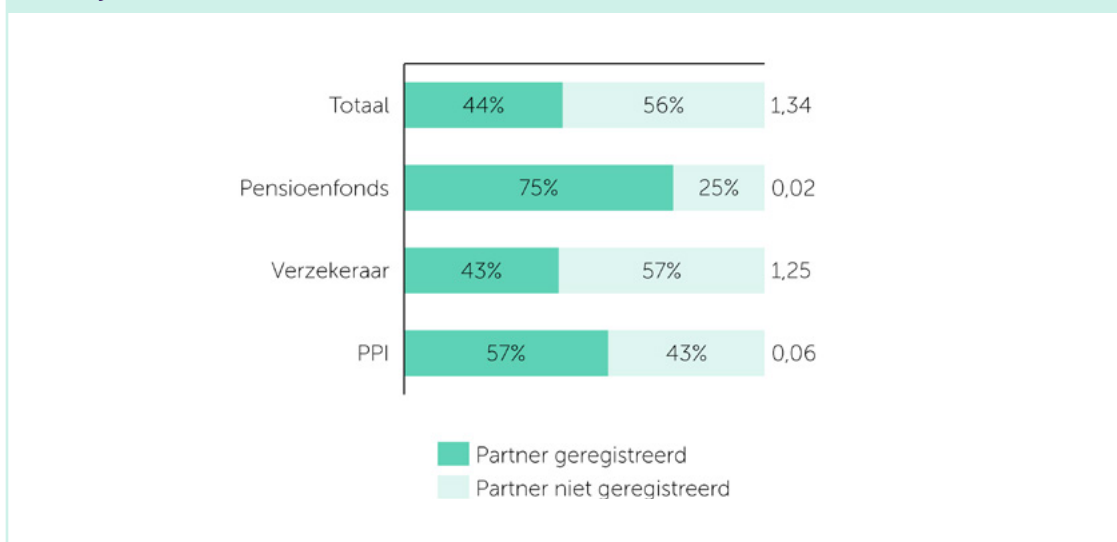

Het aantal actieve en gewezen deelnemers met een bepaald danwel onbepaald partnerpensioen per type pensioenuitvoerder. Deze figuur ziet op deelnemers met een premieovereenkomst en op deelnemers met een uitkeringsovereenkomst gezamenlijk.

Voor 44% van de deelnemers met een premieovereenkomst waarbij sprake is van een bepaald partnerpensioen geldt dat er een partner is geregistreerd bij de pensioenuitvoerder. Opvallend is dat deelnemers met een bepaald

partnerpensioen bij pensioenfondsen naar verhouding vaker een partner hebben geregistreerd dan deelnemers bij een verzekeraar of een PPI, Zie figuur 14c.

Figuur 14c: Aantal deelnemers met een premieovereenkomst en bepaald partnerpensioen (in miljoenen)

Aantal deelnemers met een premieovereenkomst en bepaald partnerpensioen en het percentage deelnemers dat wel of geen partner heeft geregistreerd, verdeeld naar type pensioenuitvoerder. Deelnemers met een uitkeringsovereenkomst zijn niet meegenomen.

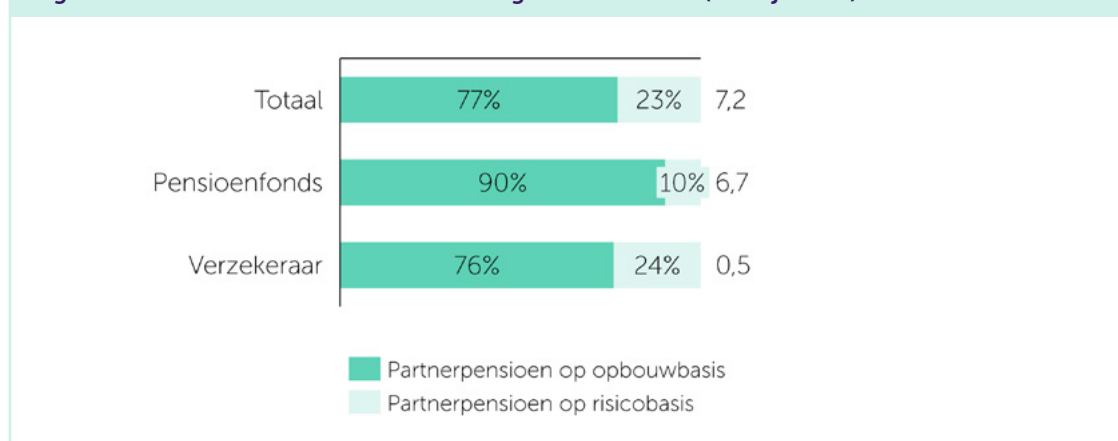
15. Van alle deelnemers met een partnerpensioen, die opbouwen via een uitkeringsovereenkomst, heeft bijna een kwart een partnerpensioen op risicobasis

Een partnerpensioen op opbouwbasis is voor een deelnemer bij uitdiensttreding gunstiger dan een partnerpensioen op risicobasis. Bij een partnerpensioen op opbouwbasis wordt namelijk na het overlijden van een deelnemer, die al eerder uit dienst is getreden, wel een partnerpensioenuitkering uitgekeerd. Een

partnerpensioen op risicobasis vervalt op het moment dat een deelnemer uit dienst treedt bij zijn werkgever. Wanneer een deelnemer na uitdiensttreding komt te overlijden ontvangt diens partner in beginsel dus geen pensioenuitkering.

Van alle deelnemers met een uitkeringsovereenkomst bij pensioenfondsen geldt dat 90% een partnerpensioen op opbouwbasis kent en 10% op risicobasis. Bij verzekeraars heeft naar verhouding een groter gedeelte van de deelnemers met een uitkeringsovereenkomst een partnerpensioen op risicobasis, namelijk 24%. Zie figuur 15.

Figuur 15: Aantal deelnemers met uitkeringsovereenkomst (in miljoenen)

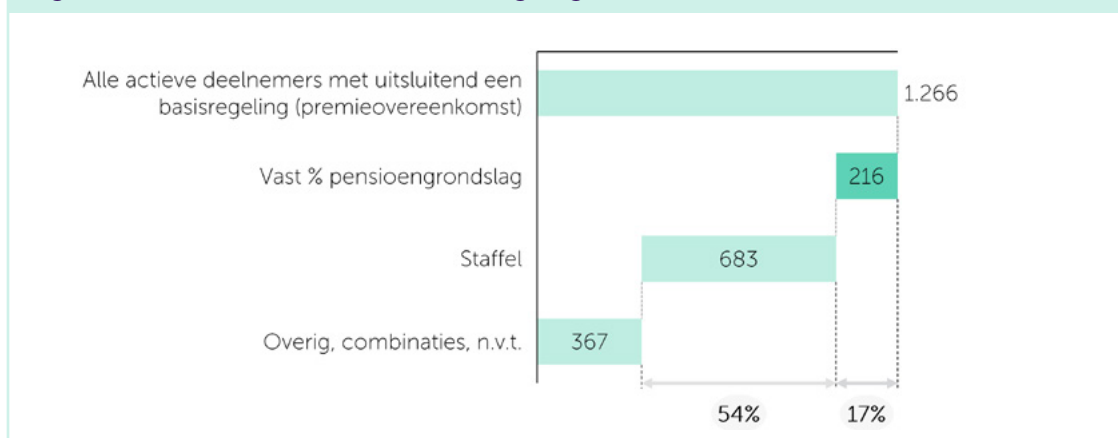

Aantal deelnemers (met een uitkeringsovereenkomst) die een partnerpensioen hebben, naar type partnerpensioen.

16. Bij 17% van de actieve deelnemers met uitsluitend een basisregeling (premieovereenkomst) neemt de jaarlijkse premie niet toe naarmate de deelnemer ouder wordt

Bij premieovereenkomsten wordt de maximale pensioenpremie bepaald door premiestaffels die de Belastingdienst publiceert. Bij premiestaffels stijgt de beschikbare premie mee met de leeftijd van de deelnemer. Met deze premiestaffels wordt met een aantal aannames beoogd dat

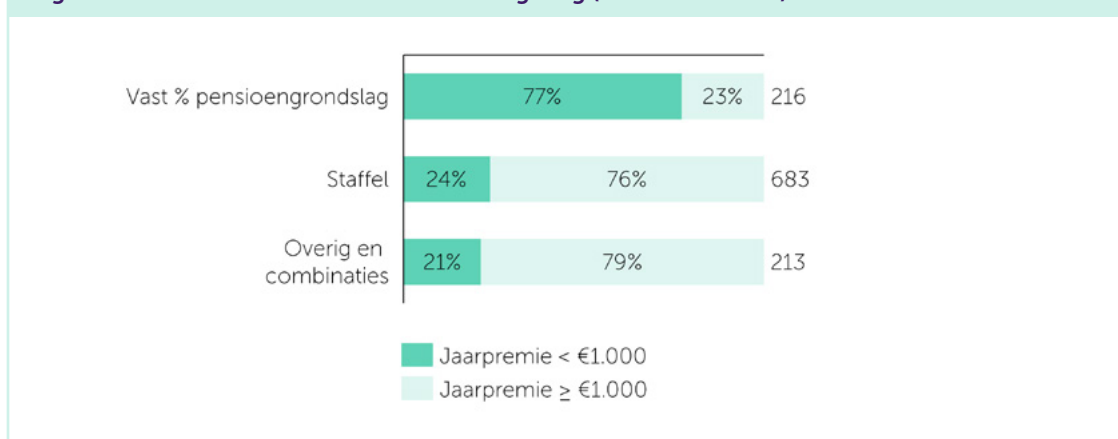
met de premieovereenkomst een middelloonpensioen wordt bereikt. Naarmate de deelnemer ouder wordt, neemt de ingelegde premie per jaar toe. Met pensioengrondslag 'overig', zoals opgenomen in figuur 16a bedoelt de AFM dat een deelnemer niet een vast percentage van de pensioengrondslag of staffel heeft. De deelnemer bouwt bijvoorbeeld op via een vast bedrag of een percentage van het pensioengevend inkomen. Ook combinaties vallen hieronder; dus de situatie dat deelnemers zowel een vast percentage als een staffel hebben, omdat zij meerdere regelingen bij dezelfde pensioenuitvoerder hebben.

Figuur 16a: Aantal deelnemers met basisregeling (in duizendtallen)

Het aantal actieve deelnemers met uitsluitend een basisregeling (premieovereenkomst) uitgesplitst naar de basis voor de beschikbare premie (vast percentage van de pensioengrondslag, staffel of overig).

Voor 17% van de actieve deelnemers met uitsluitend een basisregeling (premieovereenkomst), geldt dat de jaarlijkse premie een vast percentage van de pensioengrondslag is. Zie figuur 16a. Bij een beschikbare premieregeling mag de premie voor alle werknemers worden uitgedrukt in een vast percentage van de pensioengrondslag. Hierbij mogen partijen voor de beoordeling van het vaste bedrag of het vaste percentage uitgaan van de premie voor de leeftijdsklasse 20- tot en met 24-jarigen. Als de jongste werknemer 25 jaar of ouder is, is de premie ten hoogste gelijk aan de premie voor de leeftijdsklasse waartoe de jongste werknemer behoort. Voor deze deelnemers stijgt de premie

duis niet mee met de leeftijd. Er is sprake van een zogenaamde 'degressieve' pensioenopbouw. Een dergelijke regeling leidt tot een lagere jaarlijkse premie. Naarmate deelnemers ouder worden, wordt dit steeds nadeliger, omdat voor hen een steeds kleiner deel van de fiscale ruimte benut wordt. Dit kan leiden tot een lager dan verwachte pensioenopbouw. De 'degressieve' pensioenopbouw kan teruggezien worden in de beschikbare jaarpremie, voor 77% van deze groep is de jaarlijkse beschikbare premie lager dan € 1.000. Voor deelnemers die opbouwen via een premiestaffel heeft 'slechts' 24% een jaarpremie van lager dan € 1.000, Zie figuur 16b.

Figuur 16b: Aantal deelnemers met basisregeling (in duizendtallen)

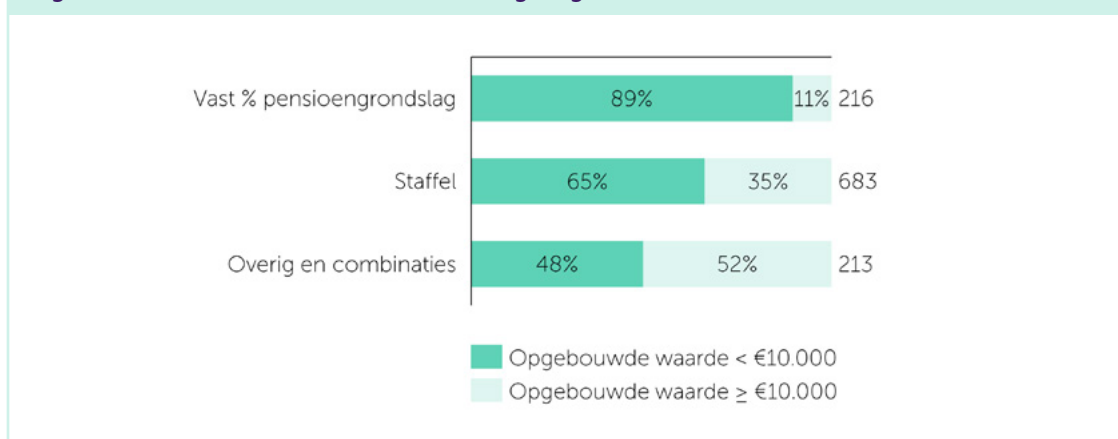
Basis voor de beschikbare premie van actieve deelnemers met een premieovereenkomst, die uitsluitend een basisregeling hebben, verdeeld naar hoogte van de jaarpremie.

Een jaarlijkse premie als vast percentage van de pensioengrondslag is ten opzichte van het volgen van een premiestaffel dus nadelig voor de pensioenopbouw van deelnemers. Dit wordt bevestigd door de opgebouwde waarde van deze deelnemers. Van de actieve deelnemers met een premie als vast percentage van de

pensioengrondslag, die enkel een basisregeling hebben, heeft 89% een opgebouwde waarde van minder dan € 10.000. Voor deelnemers die opbouwen via een premiestaffel heeft 65% een opgebouwde waarde van minder dan € 10.000, Zie figuur 16c.

Figuur 16c: Aantal deelnemers met basisregeling (in duizendtallen)

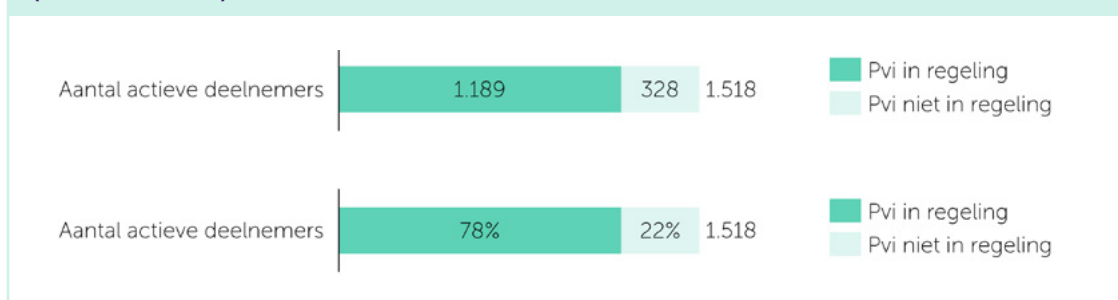
Basis voor de beschikbare premie van actieve deelnemers met een premieovereenkomst, die uitsluitend een basisregeling hebben, verdeeld naar opgebouwde waarde.

17. Voor bijna acht op de tien actieve deelnemers met een premieovereenkomst wordt de pensioenopbouw voortgezet bij arbeidsongeschiktheid

Of de pensioenopbouw van een deelnemer na arbeidsongeschiktheid wordt voortgezet hangt af van de pensioenregeling. Voortzetting van de

pensioenopbouw wordt over het algemeen 'premiervrijstelling bij arbeidsongeschiktheid' (pvi) genoemd. Voor bijna 80% van alle actieve deelnemers met een premieovereenkomst is de premiervrijstelling opgenomen in de pensioenregeling. Zie figuur 17. Voor ruim 20% van de actieve deelnemers geldt dus dat zij in het geval van arbeidsongeschiktheid, geen pensioen meer opbouwen.

Figuur 17: Aantal deelnemers met premieovereenkomst met of zonder pvi in regeling (in duizendtallen)

Aandeel actieve deelnemers met een premieovereenkomst met premiervrijstelling (pvi) in de regeling.

Het percentage deelnemers dat daadwerkelijk arbeidsongeschikt is en waarvan de

pensioenopbouw wordt voortgezet, is minder dan 2% van alle actieve deelnemers.

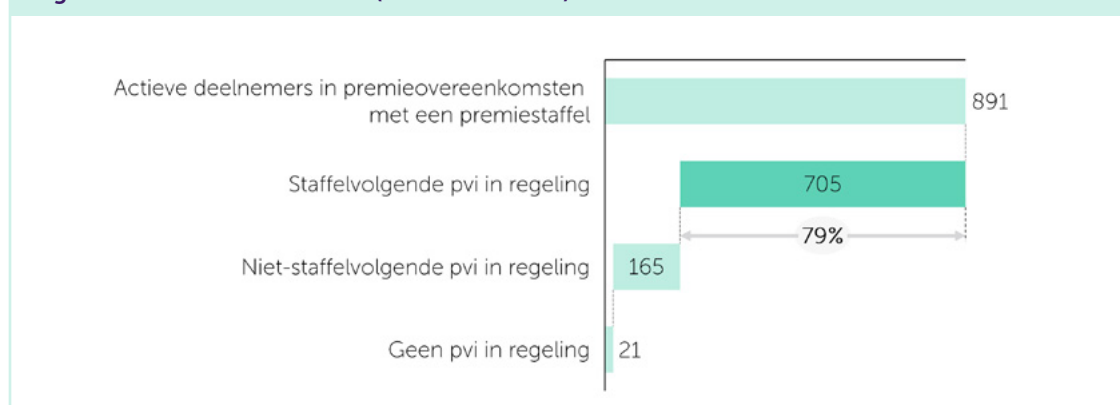
18. Een op de vijf actieve deelnemers in premieovereenkomsten met een premiestaffel bouwt bij arbeidsongeschiktheid beperkt pensioen op

Voor deelnemers met een premiestaffel geldt dat de beschikbare jaarpremie meestijgt met de leeftijd. Of de pensioenopbouw van deze deelnemers bij arbeidsongeschiktheid adequaat wordt voortgezet is afhankelijk van het soort premievrijstelling dat op het moment van arbeidsongeschiktheid in werking treedt. Er zijn twee soorten premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid: staffelvolgende en niet-staffelvolgende premievrijstelling. Wanneer sprake is van een staffelvolgende premievrijstelling stijgt de beschikbare jaarpremie ook bij arbeidsongeschiktheid mee met de leeftijd van de deelnemer. Dit is beter voor de pensioenopbouw van de deelnemer dan een niet-staffelvolgende premievrijstelling, omdat

bij een niet staffelvolgende premievrijstelling de beschikbare jaarpremie na arbeidsongeschiktheid niet meestijgt met de leeftijd. Het beschikbare premiepercentage op de leeftijd waarop de deelnemers arbeidsongeschikt wordt, bepaalt in dit geval de toekomstige pensioenopbouw.

Een staffelvolgende premievrijstelling geeft een deelnemer bij arbeidsongeschiktheid dus een hoger pensioen dan een niet-staffelvolgende premievrijstelling. Van alle actieve deelnemers met een premiestaffel heeft 79% een staffelvolgende premievrijstelling bij arbeid. Dit betekent dat 21% van de actieve deelnemers met een premiestaffel geen staffelvolgende premievrijstelling heeft. Voor deze groep zijn er twee mogelijkheden op het moment dat zij arbeidsongeschikt raken, of de premie stijgt niet mee met hun leeftijd (een niet-staffelvolgende premievrijstelling, 19%) of hun pensioenopbouw eindigt (geen premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid, 2%). Zie figuur 18.

Figuur 18: Aantal deelnemers (in duizendtallen)

Het aantal actieve deelnemers (met een premiestaffel), uitgesplitst naar de soort premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid (pvi) in de regeling.

19. Er zijn grote verschillen tussen de pensioen-uitvoerders ten aanzien van de inrichting van het beleggingsprofiel

Binnen premieovereenkomsten wordt het pensioen veelal opgebouwd door te beleggen volgens het lifecyclesysteem. Hierbij worden de beleggingen afgestemd op de resterende looptijd tot de pensioendatum van de deelnemer. Hoe langer de resterende looptijd is, hoe groter het deel dat wordt belegd in zakelijke

waarden (zoals aandelen) en hoe kleiner het deel dat wordt belegd in vastrentende waarden (zoals obligaties). Naarmate deelnemers ouder worden en de resterende looptijd korter wordt, verschuift de verhouding steeds meer naar vastrentende waarden.

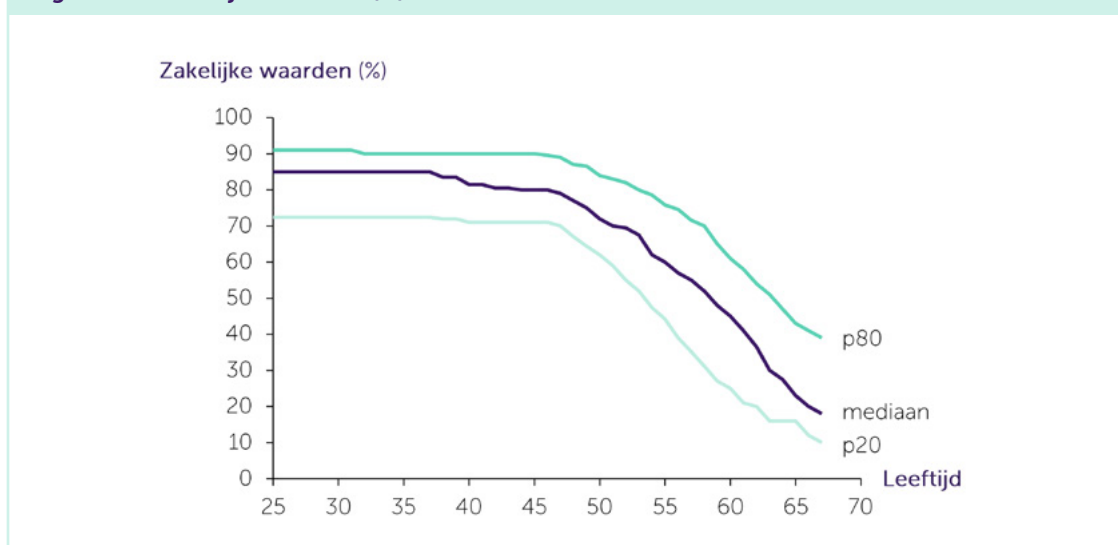
Op basis van de rapportage van alle pensioen-uitvoerders die premieovereenkomsten uitvoeren, blijkt dat het mediane percentage zakelijke waarden afneemt van 85% op leeftijd 25 jaar naar 18% op leeftijd 67 jaar. Pensioen-uitvoerders is verzocht om het default

beleggingsprofiel te rapporteren voor de premieovereenkomst met de grootste omvang (in aantallen actieve deelnemers) die actief wordt aangeboden. In het geval geen sprake meer is van actief aanbod, is gevraagd te rapporteren op basis van de premieovereenkomst met de meeste (gewezen) deelnemers. Ten opzichte van het vorige rapportagejaar zijn er sectorbreed geen grote verschillen. Voor 60% van de pensioenuitvoerders geldt dat zij tussen het 20%-percentiel en het 80%-percentiel vallen, Zie figuur 19a. De verschillen tussen

pensioenuitvoerders kunnen groot zijn. Op bijvoorbeeld 55-jarige leeftijd hanteert 20% van de pensioenuitvoerders een percentage zakelijke waarden groter dan 75%, terwijl een andere 20% van de pensioenuitvoerders een percentage zakelijk waarden hanteert lager dan 45%. Ook bij overige leeftijden is de bandbreedte ruim. Dit betekent dat het beleggingsrisico waar een deelnemer aan staat blootgesteld sterk afhankelijk is van de uitvoerder waar zijn pensioen is ondergebracht.

Figuur 19a: Zakelijke waarden (%)

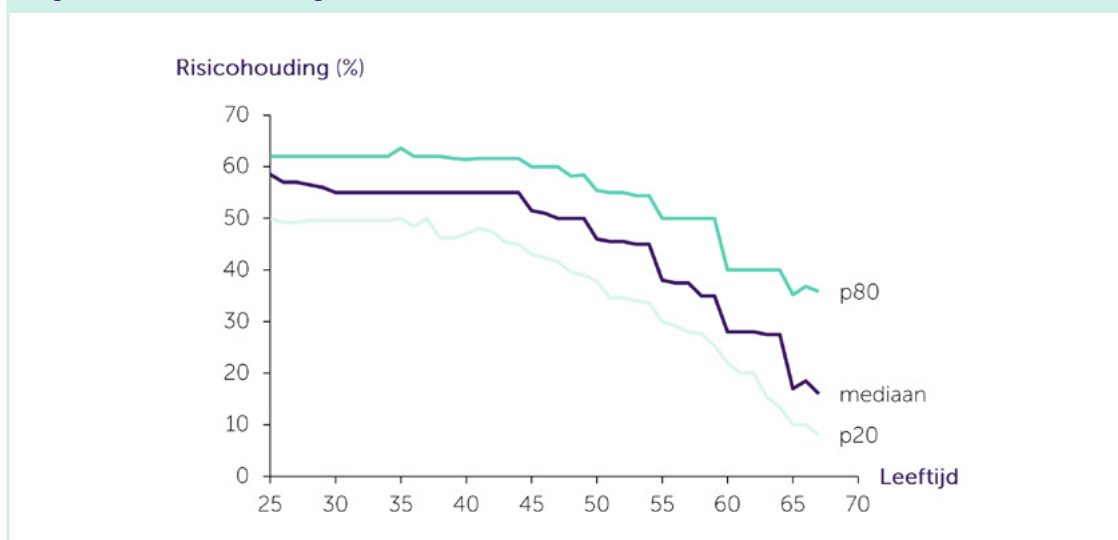
Het percentage zakelijke waarden binnen premieovereenkomsten naar leeftijd in 2020.

Naast het beleggingsprofiel hebben de pensioenuitvoerders ook de risicohouding gerapporteerd aan de AFM. De risicohouding is gedefinieerd als de maximaal aanvaardbare afwijking van de pensioenuitkering in een pessimistisch scenario ten opzichte van de pensioenuitkering in een verwacht scenario op pensioendatum. Er zijn geen noemenswaardige veranderingen in de gerapporteerde risicohouding vergeleken met 2019. Op basis van

de rapportage blijkt dat de risicohouding een vergelijkbaar dalend verloop heeft als het aandeel zakelijke waarden, zij het dat het verloop minder vloeiend oogt. De oorzaak is dat voor bepaalde leeftijdscohorten vaak dezelfde risicohouding is gerapporteerd. Ook hier geldt dat 60% van de pensioenuitvoerders binnen een bandbreedte van 20 procentpunt valt (is het verschil tussen 20%- en 80%-percentiel). Zie figuur 19b.

Figuur 19b: Risicohouding (%)

De risicohouding binnen premieovereenkomsten naar leeftijd in 2020.

05

Keuzes tijdens de opbouwfase (premieovereenkomsten)

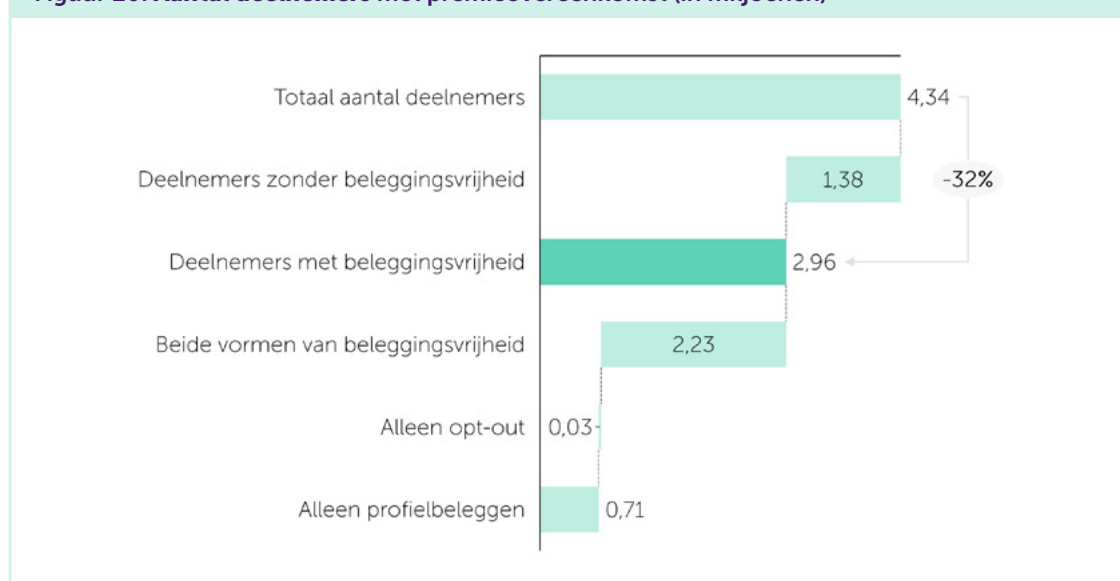

20. Bijna twee op de drie deelnemers in een premieovereenkomst heeft beleggingsvrijheid

Onder beleggingsvrijheid verstaat de AFM dat de deelnemer de mogelijkheid heeft om te kiezen tussen één of meer door de pensioenuitvoerder gedefinieerde beleggingsverhoudingen

(profielbeleggen). Dit kan bijvoorbeeld in de vorm van lifecycles zijn, of door zelf de beleggingen te kunnen kiezen (opt-out-beleggen). In het geval een deelnemer kiest voor opt-outbeleggen, belegt hij niet volgens een lifecycle (en daarmee beleggingsprofiel) van de pensioenuitvoerder, maar draagt hij zelf de verantwoordelijkheid voor de gekozen beleggingen.

Figuur 20: Aantal deelnemers met premieovereenkomst (in miljoenen)

Het aantal deelnemers in premieovereenkomsten met en zonder beleggingsvrijheid. Deelnemers met een premieovereenkomst waar beleggingsvrijheid niet op van toepassing is (ruim tweehonderdduizend) zijn niet meegenomen in onderstaande figuur.

Er zijn 2,23 miljoen deelnemers bij 38 pensioenuitvoerders die gebruik kunnen maken van beide vormen van beleggingsvrijheid, Zie figuur 20. Ongeveer 30 duizend deelnemers kunnen bij hun beleggingsvrijheid enkel gebruik maken van opt-outbeleggen (en niet van profielbeleggen) en ruim 700 duizend deelnemers kunnen uitsluitend gebruik maken van profielbeleggen.

De meeste deelnemers met een premieregeling bij pensioenfondsen (81%) kunnen geen gebruik maken van beleggingsvrijheid, terwijl de meeste deelnemers bij verzekeraars en PPI's wél gebruik kunnen maken van één of beide varianten van beleggingsvrijheid (88% resp. 94%). Dat relatief weinig deelnemers bij pensioenfondsen gebruik kunnen van beleggingsvrijheid komt doordat enkele fondsen met veel deelnemers dit niet aanbieden. Van de 38 uitvoerders die deelnemers de mogelijkheid geven tot opt-outbeleggen, betreft dit 24 pensioenfondsen, acht verzekeraars en zes PPI's. Pensioenopbouw in een premieovereenkomst gaat niet altijd op beleggingsbasis. Een beperkt aantal pensioenuitvoerders voert ook premieovereenkomsten uit op spaarbasis. Deelnemers in dergelijke regelingen hebben dus ook geen beleggingsvrijheid.

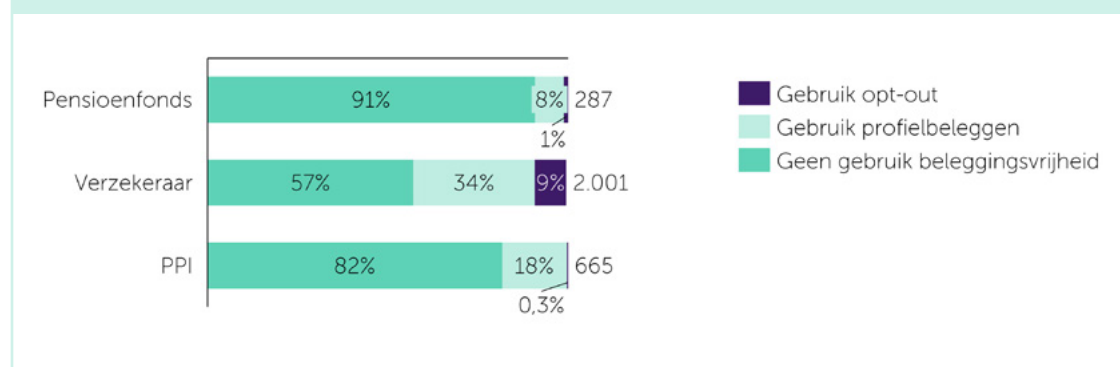
21. De meeste deelnemers die beleggingsvrijheid hebben, maken hier geen gebruik van

Er zijn ruim 3,8 miljoen deelnemers die beleggen volgens het defaultbeleggingsprofiel, ofwel omdat ze daar bewust een keuze voor hebben gemaakt (bijna 736 duizend deelnemers), ofwel omdat ze geen gebruik kunnen maken of hebben gemaakt van de mogelijkheid tot profielbeleggen. Opvallend is dat van alle deelnemers die kunnen kiezen hoe hun pensioen wordt opgebouwd, voor de meeste deelnemers geen risicoprofiel (in de zin van Artikel 52 Pensioenwet) blijkt te zijn vastgesteld. De AFM gaat ervan uit dat dit betekent dat deze deelnemers geen gebruik maken van beleggingsvrijheid en dus beleggen in de default-lifecycle.

Figuur 21 laat per type pensioenuitvoerder zien in welke mate deelnemers gebruik maken van beleggingsvrijheid. Voor alle pensioenuitvoerders geldt dat de meeste deelnemers geen gebruik maken van beleggingsvrijheid. Op het moment dat geen gebruik wordt gemaakt van beleggingsvrijheid gaat de deelnemer automatisch beleggen volgens het defaultbeleggingsprofiel. Uit figuur 21 blijkt dat voor deelnemers bij verzekeraars vaker een risicoprofiel wordt vastgesteld en dat zij dus vaker gebruik maken van beleggingsvrijheid.

Deelnemers die wel gebruik maken van beleggingsvrijheid, kiezen meestal voor het beleggen via profielbeleggen. Van de optie opt-outbeleggen wordt zeer weinig gebruik gemaakt.

Figuur 21: Aantal deelnemers met een premieovereenkomst met beleggingsvrijheid (in duizendtallen)

Het aantal deelnemers met een premieovereenkomst met beleggingsvrijheid dat hier al dan niet gebruik van maakt. Een deelnemer maakt gebruik van profielbeleggen als een profiel is opgesteld in de zin van Artikel 52 Pensioenwet.

Op het moment dat een deelnemer gebruik wil maken van beleggingsvrijheid, moet de pensioenuitvoerder de deelnemer adviseren over de spreiding van de beleggingen in relatie tot de duur van de periode tot de pensioendatum (Artikel 52 Pensioenwet). Ten behoeve van dit advies wint de pensioenuitvoerder informatie in over de financiële positie, kennis, ervaring, doelstellingen en risicobereidheid van de deelnemer. Op het moment dat een deelnemer een advies heeft gekregen over het beleggingsprofiel dat op basis van de inwinning het meest past bij de deelnemer, kiest de deelnemer of hij dat advies wil volgen. De deelnemer hoeft het geadviseerde profiel niet te volgen; hij kan er ook bewust voor kiezen te beleggen volgens een lifecycle die niet past bij het profiel.

22. Er wordt op het voorlopig keuzemoment nagenoeg niet afgeweken van de default die de pensioenuitvoerder hanteert

Voor (de meeste) deelnemers in een premieovereenkomst geldt dat zij gedurende de opbouwfase voorsorteren op een vaste of variabele uitkering. De pensioenuitvoerder vraagt de deelnemer naar zijn voorlopige voorkeur voor een vaste of variabele uitkering zodra de beleggingsmix die voorsorteert op een vaste uitkering af gaat wijken van de beleggingsmix die voorsorteert op een variabele uitkering (Artikel 14d Besluit uitvoering Pensioenwet en verplichte beroepspensioenregeling). Over het algemeen valt dat moment rond de vijftien jaar

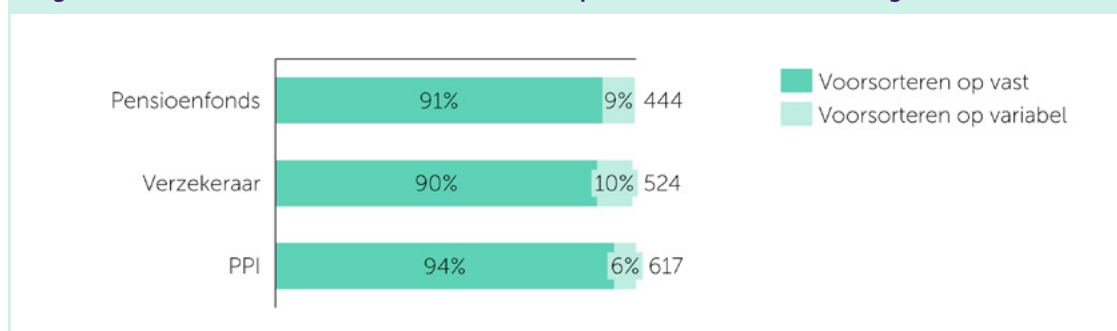
voor pensioendatum. Op dit moment maakt de deelnemer zijn voorlopige keuze voor een vaste of variabele pensioenuitkering. Doet de deelnemer dit niet, dan volgt hij de default die de pensioenuitvoerder hanteert.

Verreweg de meeste deelnemers sorteren voor op een vaste uitkering. De vaste uitkering is in de meeste gevallen ook de defaultuitkering. Enkel voor pensioenfondsen is het – voor zover aan enkele wettelijke voorwaarden wordt voldaan – mogelijk de variabele uitkering als default te hanteren. Een beperkt aantal pensioenfondsen maakt daar gebruik van.

Slecht zeer weinig deelnemers maken een voorlopige keuze die afwijkt van de default voorsorteerkeuze: van de deelnemers met een vaste defaultuitkering bij pensioenfondsen sorteerde in 2020 minder dan 1% voor op een variabele uitkering. Bij verzekeraars is dat ruim 10% en bij PPI's 6%. Opvallend is dat bij sommige pensioenuitvoerders maar liefst 90% van de deelnemers er juist voor kiest om wel voor te sorteren op een variabele uitkering, ook wanneer de default vast is.

In figuur 22 zijn alleen de deelnemers meegenomen aan wie de voorlopige keuze al is uitgevraagd omdat dat relevant werd voor hun beleggingen (zo'n vijftien jaar voor de pensioendatum). Een percentage van minder dan 1% van de deelnemers sorteert voor op zowel vast als variabel; dit zijn deelnemers die bij één pensioenuitvoerder meerdere pensioenen hebben, maar niet voor al deze pensioenen dezelfde voorsorteerkeuze hebben gemaakt of hebben kunnen maken. Dit is niet opgenomen in figuur 22.

Figuur 22: Aantal deelnemers dat voorsorteert op vaste of variabele uitkering (in duizendtallen)

Het aantal deelnemers dat voorsorteert op een vaste of variabele uitkering, afgezet tegen alle deelnemers die (gezien het beleggingsbeleid van de pensioenuitvoerder) kunnen voorsorteren.

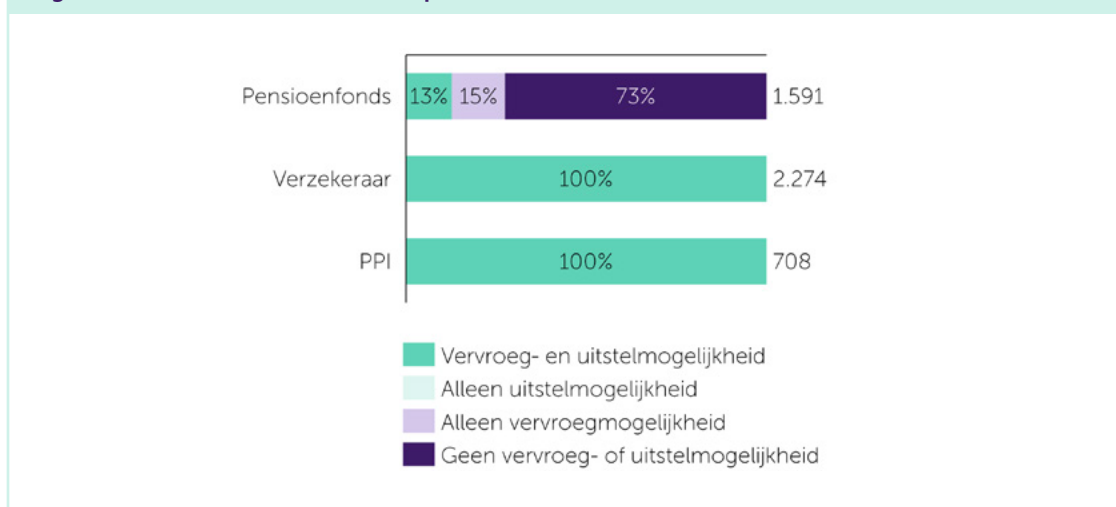
Niet voor alle deelnemers in een premieovereenkomst geldt dat zij moeten of kunnen voorsorteren op een vaste of variabele uitkering. Bij pensioenfondsen kan sprake zijn van een verplichte inkoop; voor deze deelnemers in de netto-regeling geldt dat zij op de pensioendatum hun opgebouwde pensioenkapitaal verplicht moeten onderbrengen in de basisuitkeringsovereenkomst (Artikel 120, tweede lid, sub b Pensioenwet). Er zijn zeven pensioenfondsen die een dergelijke regeling hanteren. Het gaat hierbij om ongeveer 46 duizend deelnemers.

23. Nagenoeg alle deelnemers bij verzekeraars en PPI's hebben de mogelijkheid om hun pensioen zowel te vervroegen als uit te stellen

Als de pensioenregeling het mogelijk maakt, heeft een deelnemer de keuze om de ingangsdatum van zijn pensioen te vervroegen of uit te stellen. De deelnemer heeft hierbij dus de mogelijkheid om af te wijken van de pensioenrichtleeftijd die vanuit de regeling is voorgeschreven. De deelnemer kan ervoor kiezen het pensioen eerder of later in te laten gaan, en bijvoorbeeld aan te laten sluiten op het moment dat de AOW-uitkering ingaat.

Bij verzekeraars en PPI's hebben nagenoeg alle deelnemers een keuze om het pensioen te vervroegen en/of uit te stellen, terwijl slechts 28% van de deelnemers bij pensioenfondsen deze keuzes heeft.

Figuur 23: Aantal deelnemers met premieovereenkomst (in duizendtallen)

Het aantal deelnemers met een premieovereenkomst dat op pensioendatum gebruik kan maken van een uitstel- of vervroegmogelijkheid. Dit betreffen niet de deelnemers die in 2019 de pensioendatum bereikten, maar degenen die het in de regeling hebben.

Keuzes op pensioendatum (premieovereenkomsten en uitkeringsovereenkomsten)

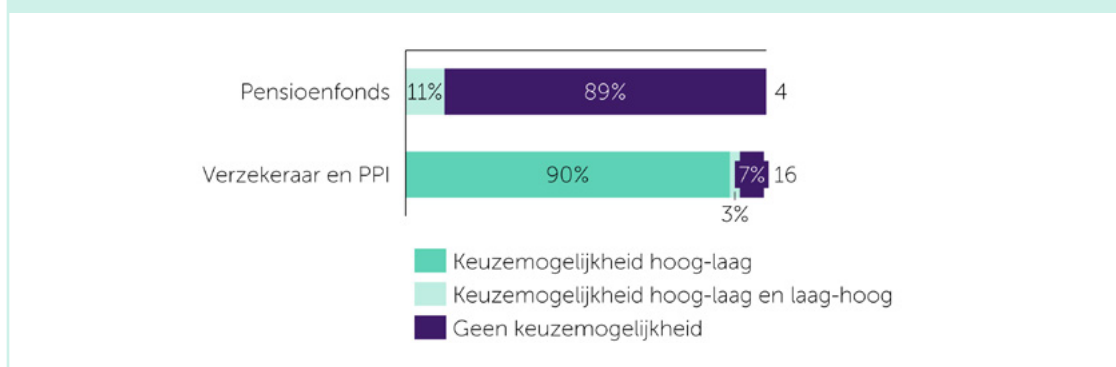

24. Het merendeel van alle deelnemers die in 2020 met pensioen gingen hadden de mogelijkheid om te kiezen voor een hooglaagconstructie

Op grond van de pensioenregeling kunnen deelnemers op pensioendatum de mogelijkheid

hebben om te kiezen voor een variatie in de uitkeringshoogte na ingang van het pensioen: een hooglaag- of een laaghoogconstructie (Artikel 63 Pensioenwet). Bij een hooglaagconstructie ontvangt een deelnemer de eerste jaren na zijn pensionering een hogere uitkering. Daarna ontvangt de deelnemer levenslang een lagere uitkering. De laaghoogconstructie werkt andersom.

Figuur 24a: Aantal deelnemers met in 2020 ingegaan pensioen vanuit premieovereenkomst (in duizendtallen)

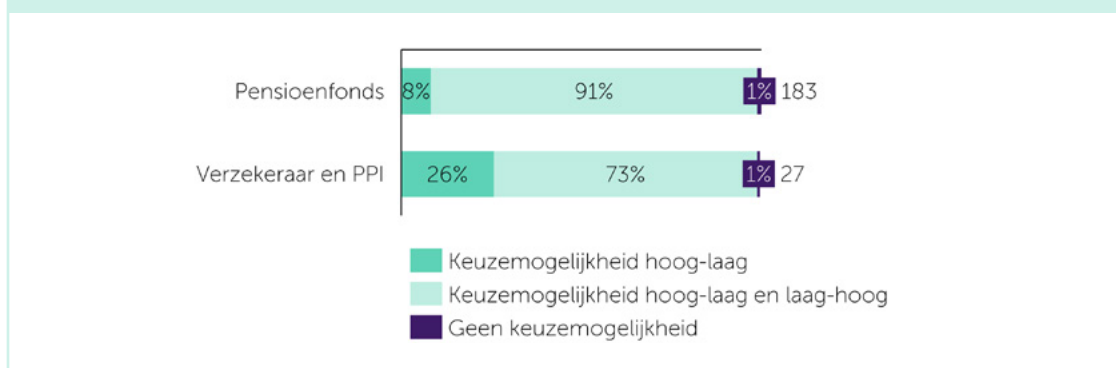
De keuzemogelijkheden voor hooglaagconstructie van deelnemers met een premieovereenkomst die in 2020 met pensioen gingen. Geen enkele deelnemer heeft uitsluitend de mogelijkheid om te kiezen voor een laaghoogconstructie.

Voor de mogelijkheid om te variëren in de uitkeringshoogte zien we grote verschillen tussen pensioenfonds en verzekeraars en PPI's anderszids. Bij pensioenfonds had in 2020

bijna 90% van de deelnemers met een premieovereenkomst geen keuze om te variëren in de hoogte van de uitkering, terwijl dat bij verzekeraars en PPI's slechts zo'n 7% is. Zie figuur 24a.

Figuur 24b: Aantal deelnemers met in 2020 ingegaan pensioen vanuit uitkeringsovereenkomst (in duizendtallen)

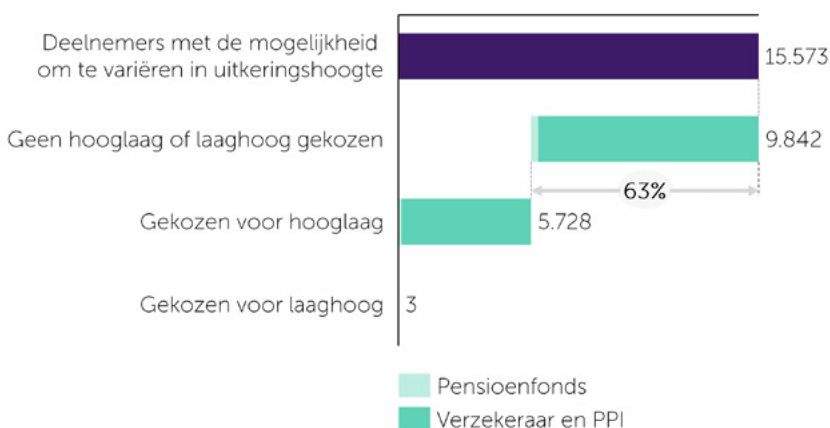

De keuzemogelijkheden voor hooglaagconstructie van deelnemers met een uitkeringsovereenkomst die in 2020 met pensioen gingen. Geen enkele deelnemer heeft uitsluitend de mogelijkheid om te kiezen voor een laaghoogconstructie.

Voor verreweg de meeste deelnemers met een uitkeringsovereenkomst geldt dat zij op pensioendatum kunnen kiezen voor de hooglaag- en/of laaghoogconstructie. Bij zowel pensioenfondsen als verzekeraars heeft slechts zo'n 1% van de deelnemers geen enkele mogelijkheid om te kiezen voor een variatie in de uitkeringshoogte.

25. Meer dan zes op de tien deelnemers maakte in 2020 géén gebruik van de hooglaagconstructie en het percentage deelnemers dat gebruik maakte van een laaghoogconstructie is gering

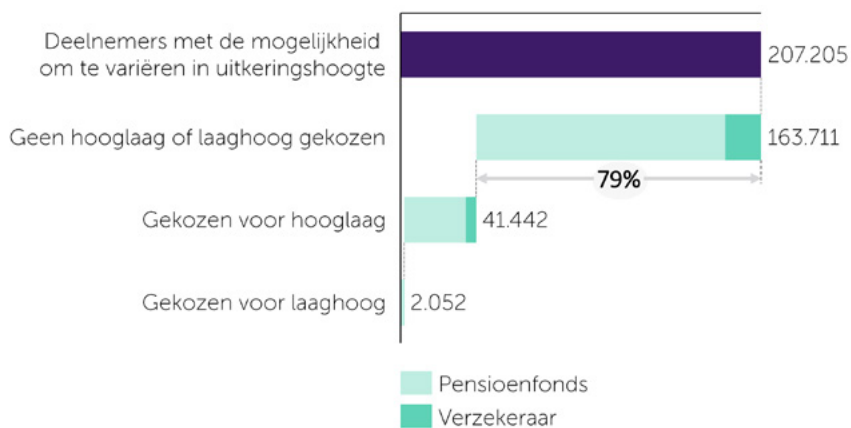
De meeste deelnemers die in 2020 de pensioendatum bereikten en de mogelijkheid hadden om te variëren in de uitkeringshoogte van het pensioen, maakten hier geen gebruik van. Van alle deelnemers met een premieovereenkomst bij een pensioenfonds koos 29% van de deelnemers om te variëren in de uitkeringshoogte. Bij verzekeraars en PPI's koos 37% hiervoor. Voor de laaghoogconstructie koos in 2020 vrijwel niemand: geen enkele deelnemer bij verzekeraars en PPI's en minder dan 1% van alle deelnemers bij pensioenfondsen die hiertoe wel de mogelijkheid hadden. Zie onderstaande figuur 25a.

Figuur 25a: Aantal deelnemers met in 2020 ingegaan pensioen vanuit premieovereenkomsten

De keuzes van deelnemers met een premieovereenkomst die in 2020 met pensioen zijn gegaan en de mogelijkheid hadden om te kiezen voor een hooglaag- of laaghoogconstructie.

Van alle deelnemers met een uitkeringsovereenkomst bij pensioenfondsen koos in 2020 21% van de deelnemers om te variëren in de uitkeringshoogte. Zie figuur 25b. Hierbij koos 20% voor de hooglaagconstructie en slechts 1% voor de laaghoogconstructie. Bij verzekeraars en

PPI's zien we eenzelfde beeld: 22% van alle deelnemers met een uitkeringsovereenkomst bij een verzekeraar of PPI koos in 2020 om te variëren in uitkeringshoogte. Het merendeel koos hierbij voor een hooglaagconstructie en nog geen 0,1% voor de laaghoogconstructie.

Figuur 25b: Aantal deelnemers met in 2020 ingegaan pensioen vanuit uitkeringsovereenkomst

De keuzes van deelnemers met een uitkeringsovereenkomst die in 2020 met pensioen zijn gegaan en de mogelijkheid hadden om te kiezen voor een hooglaag- of laaghoogconstructie.

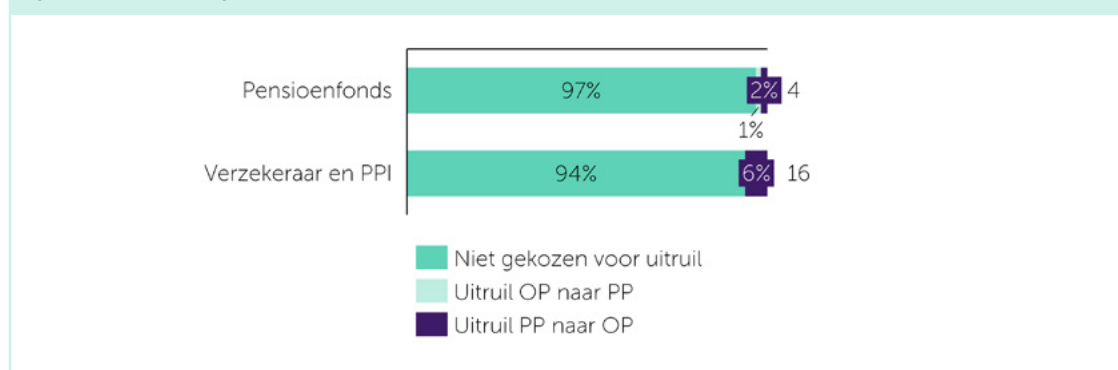

26. Bijna alle deelnemers die in 2020 met pensioen gingen maakte géén gebruik van uitruilmogelijkheden

Deelnemers hebben op pensioendatum het wettelijke recht om zowel het partnerpensioen om te zetten in een hoger ouderdomspensioen als andersom. Dit noemen we uitruilmogelijkheden.

Deelnemers die in 2020 met pensioen gingen vanuit een premieovereenkomst maakten op pensioendatum nauwelijks gebruik van de uitruilmogelijkheden. Bij verzekeraars en PPI's maakte in 2020 zo'n 6% van de deelnemers met een premieovereenkomst op pensioendatum gebruik van uitruil, en bij pensioenfondsen was dat ongeveer 3%. De deelnemers die in 2020 vanuit een premieovereenkomst kozen voor uitruil, kozen vooral voor de uitruil van partnerpensioen in een hoger ouderdomspensioen. Zie onderstaand figuur 26a.

Figuur 26a: Aantal deelnemers met in 2020 ingegaan pensioen vanuit premieovereenkomst (in duizendtallen)

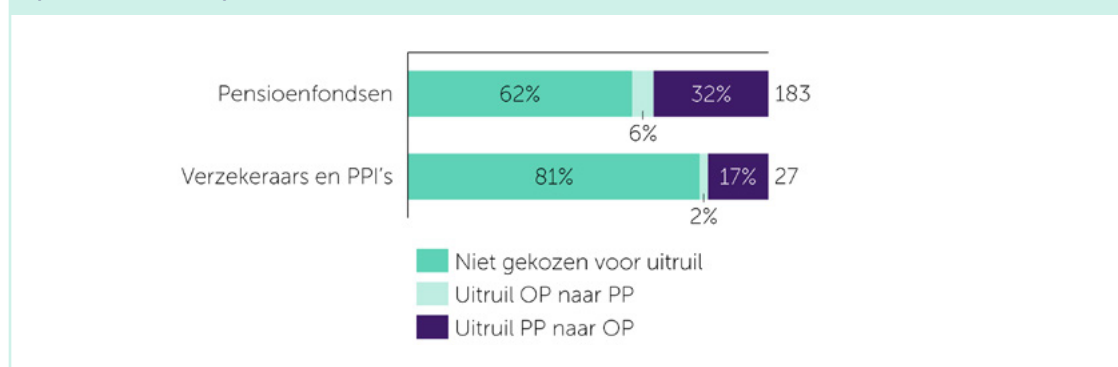

Aantal deelnemers met een premieovereenkomst dat pensioen uitruilde op pensioendatum in 2020.

Deelnemers die in 2020 met pensioen gingen vanuit een uitkeringsovereenkomst maakten op pensioendatum vaker gebruik van de uitruilmogelijkheden vergeleken met de deelnemers die vanuit een premieovereenkomst met pensioen gingen. Van de deelnemers met een uitkeringsovereenkomst koos bij

pensioenfondsen ongeveer 38% voor uitruil, bij verzekeraars was dat ongeveer 19%. Ook bij uitkeringsovereenkomsten zien we dat de uitruil van partnerpensioen naar hoger ouderdomspensioen vaker voorkomt dan de uitruil van ouderdomspensioen naar partnerpensioen. Zie figuur 26b.

Figuur 26b: Aantal deelnemers met in 2020 ingegaan pensioen vanuit uitkeringsovereenkomst (in duizendtallen)

Aantal deelnemers met een uitkeringsovereenkomst dat pensioen uitruilde op pensioendatum.

Autoriteit Financiële Markten

Postbus 11723 | 1001 GS Amsterdam

Telefoon

020 797 20 00

www.afm.nl

Volg ons: →

De AFM maakt zich sterk voor eerlijke en transparante financiële markten.

Als onafhankelijke gedragstoezichthouder dragen wij bij aan duurzaam financieel welzijn in Nederland.

De tekst van deze publicatie is met zorg samengesteld en is informatief van aard. U kunt er geen rechten aan ontleen. Door veranderende wet- en regelgeving op nationaal en internationaal niveau is het mogelijk dat de tekst niet actueel is op het moment dat u deze leest. De Autoriteit Financiële Markten (AFM) is niet aansprakelijk voor de eventuele gevolgen – bijvoorbeeld geleden verlies of gederfde winst – ontstaan door of in verband met acties ondernomen naar aanleiding van deze tekst.

© Copyright AFM 2022
alle rechten voorbehouden